

ROJANÛ

kovara huneri çandi û edebi

1985
10

NAVEROK

Problemên Kurdnasiyê yê n Paşwextiyê	3
Komela Kurd Bo Belavkirina Zanine	5
Civin Ji Bo Serhildana Şêx Seid -1925.	8
Kongra PSKT'ê a Duwemin Pêkhat	9
Kurdistan Warê Ciwarbûna Mirovteyê ye Heri Kevn	10
Pirtûkxana Kurdi Lı Sovyetistanê Her Devlementır Dıbe	12
Festivala Munihe û Rureşiya Hukumeta Tirk	15
Festivala Ciwan û Xwendekarên Cihanê Pêkhat.	16
Riya Cejnê Nine Riya Şoreşe	20
Me Welatparêzêki Kurd Wında Kır	21
Dirokzaniya Tirkan Derheqa Kurdan û Pırsa Kurdan da.	22
Prof. Farizov	23
Kampanyek	24
Dinya, Qeder, Axiret	25
Du Evsane (Bı Zimanê Kurdi)	28
Jı Nav Weşanan.	30

TU JI TÊDA
BEŞDAR
BE!

* Wextê beşdarbûnê
heta meha 12'a hatiye dirêjkirin.

LECA HELBEST Û SERPÊHATIYAN

Xwendevanên Heja,
Çawa tê zanin Roja Nû, di hejmara xwe
ya 9'an da diyar kiribû weki bi navê Ehme-
dê Xanê leceke helbest û serpêhatiyên di
nav xwendevanan da hatiye vekirin, heta
niha ji gelek xwendevanan helbest û serpê-
hati gihîştin destê me. Juri li ser van ef-
randiman karê xwe dajo, ji ber hin karên
teknîkî, dawiyên lece ne di ve hejmarê da,
wê di hejmara 11'an da bînin diyar kirin.
Roja Nû ji hemû xwendevanên xwe ra ser-
firazi dixwaze.

Redoksiyona Roja Nû

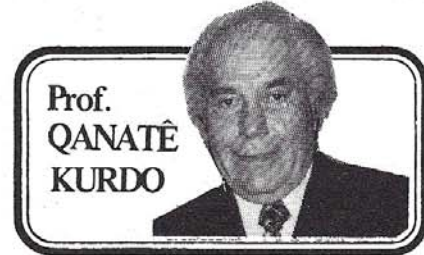
Sal : 7
Hejmar : 53

XWEDÎ : KOMKAR - Swêd
BERPIRSIYAR : Şeroyê BOTAN
NAVNIŞAN : Karlbergsv. 32 B. nb
113 27 Stockholm
TELEFON : 08/ 32 82 51
HESAP NO : PG. 458980 - 0

UTGIVARE : Svensk-Kurdiska
Arbetar Föreningen
ANSVARIG UTGIVARE : Ş. BOTAN
ADRESS : Karlbergsv. 32 B nb
113 27 Stockholm
TELEFON : 08 / 32 82 51
PG : 458980 - 0

PROBLEMÊN KURDNASIYÊ YÊN PAŞWEXTIYÊ

*Destpêka vê nivisarê, di hejmarê
Roja Nû ya 8'an da hatibû weşandin.*

Şirovekîrîna ravekîrîna wan (Bnhr.RN8) gîşkan ne wek hevîn, di nav wanda disêrtasiyên rind û gîhiştî hene, nivisandîna meterialên tarixî, êtnografî, edebyetî û yê zîman û zaravên kurdi bî tomerî û temami ne xîrabîn, lê li nav wan da wusan jî nivisarên çep û rast û disêrtasiyên şaş û qelet hene, di hîne nivisar û disêrtasiyan da çend pîrs û problemên tarîxa peydabûna neteweyê kurd û zîmanê kurdi û wusan jî pîrsên sazmanî û tertîba jîyîn û ayîna mîletê kurd bî ne berkari û ne îbatî hatîne nivisandîne. Li nav wan da bî şaşî û xelet têne ber çavan nivisarên O.L Vilcevski, G.B.Akopov û yê çend merivên din, xasma yê tarîxnas û etnografnas, yê li ser tarîx û kûltûra kurdan nivisîne. Derheqa nivisarên wan şaş da mîna di wextê xwe da rexnegîrî bî zîmanê rûsî û kurdi çend nivîştokên ditîna xwe li kovarên kurdi û rûsî da çapkirîne. Mesele şagîrtê minî emekdar Abdurahman Maruf ew nivîştokên min wergerandîne soranî û berhevoka akademiya kurdi da ya Iraqê da çapkirîne, ewî ew hemû nivisarên min di berehevo-keke cîhê da „a bî navê "Prof.Qanatê Kurdo (Kurdoêv) Hendêk bir û bawara hete le barey zîman û me-

jûy Kurdewe wergeran û pêşeki D. Abdurahman Maruf, Bexdad, 1977".

Li vîra divêt bêjîm pîrsa ferz û girîng nîha ne ewe bînivîsîn di kîjan nivisar û disêrtasiyê da şaşî hene, di kîjan disêrtasiyê da gîlî û xeberên ne rast û ne rasteqîn nivisîne. Pîrsa girîng û muhîm ew pîrse, ku di vî zemani da her li Sovetistanê da pîrsa û problemên vekolîn û lêgerîna tarîx û kûltûra mîletê kurd bî firewani û kûr hatîne danîne, hatîne nivisandîne, ku her li Sovetistanê da navendên kurdnasiyên hatîne sazman kirîne, ku bî arikariya wan navendan, bî arikariya xebatkarên wan li nav çîl û pênc salan da (jî sala 1941 - 1985 - da) heta heftêpênc disertasiyên zanyarî yê kandidatiyê û doktoriye hatîne nivisandîna û pawankirîne. Lê eger em baştirîn bala xwe bîdîne ser wan, emê bîbinîn, ku hela hê gelek problemên kurdnasiyê yê ferz û nîrx ne hatîne nivisandîna û ravekirîne. Ew problem evê jêrînin pêvîste em wan di danepêşên xwe paşwextiyê da bînivîsîn û li nav van salên pêşî da bîqedînîn.

Berê pêşîn zanyarên me gerek mijûlî vekolîn û lêgerîna tarîx û kûltûra neteweyê kurd bîbin, dest pê bîkî jî sedsaliyên pêşîn, navîn heta sedsaliyên nozdan. Lêgerîna herdu

problemên mezî dîvêt dî van pîrsê jêrin da bêne şîrovekirin, ravekirin û zelal û safî kirinê:

1 - Tarîxa peydabûna mîletê kurd.
2 - Tarîxa fêodalîzmê (derebegiyê) li Kurdistanê da (sedsalîyên pêşîn û navîn)

3 - Tarîxa kûltûra neteweyê kurd li nav sedsalîyên navînda.

4 - Tarîxa şerê azadbûna kurdan li nav sedsalîyên 18 - 19.

5 - Tarîxa peydabûn û pêşveçûna zîmanê kurdi (Tarîxa vekolîna reng û rûyên (formên) zîmanê kûrdî û zaravên kurdi).

6 - Lêgerin û vekolîna zaravên kurdi: goranî, kermansahî, lûr-feylî.

7 - Lêgerin û vekolîna edebiyeta kurdi klasîkî.

8 - Lêgerin û vekolîna yekîtî û cudatîya zaravên kurdi (kurmancî û soranî).

9 - Lêgerin û vekolîna folklorê kurdi dîvêt dî vê rêda bê kirinê: I) Vekolîna şax û variantên dastanên kurdi yê dîldariyê û qeremeniyê, II) Lêgerin û vekolîna kîlamên kurdi yê dîldariyê û mêranîyê, III) Lêgerina çîrok û hêkyatên kurdi.

Heta niha bî pîrani folklorîstên me her bî tîne bî pîrsên komkirin û çapkirina folklorê (zargotîna) kurdi va mijûl bûne. Ew bî zanyarî bî pîrsên lêgerin û vekolîna folklorê va mijûl ne bûne, xwerûya jiyîn, ayîn û bir û bawara kurdan dî wan da nişan ne kirine, ne anîne ber çavên xwendekar û xwendewerên xwe.

10- Wusan jî pêvîste mijûlî vekolîn û lêgerîna tarîxa peydabûn û pêşveçûna kovar û rojnamayên kurdi bîbîn.

11- Pêvîste rola kovar û rojnama yê kurdi nişan bîkîn, rola wan dî pîrsên pêşvebirîna kûltûr, zîmanê kurdi û bir û bawara azadbûn û ser-

xwebûna kurdi nişan bîkîn. Ev pîrs gelek ferzîn, zanyar dîkarî mijûlî van pîrsan bîn, destpê bîkîn jî vekolîna rojnama "Kurdistan" (1889) he- ta salên sedsalîyê XX an. Usa jî pêvîste ferhengên jêrin bînvîsîn: I- Ferhenga zîmanê kurdi kîlasîkî, II- Ferhenga kurdi ya zaravên kurmancî û soranî, III- Ferhenga kurdi-rûsî ya here mezî, IV- Ferhenga rûsî-kurdi ya zaravên kurmancî û soranî.

Her komeke kurdnas û her merkezeke kurdnasên Sovetîstanê bî xwe, bî xweserî xwe dîkarî bî problemeke jorîn nîvîsandî va mijûl bîn. Mesele koma zîmanzanên Leningradê sala par danepêş daye pêşîya xwe, ku li nav sê salan da ferhenga Rusî-Kurdi ya kurmancî û soranî bînvîsîn.

Em hîvdarî ku komên kurdnasên dî jî mîna me planên lêgerînê problemên kurdi yê jorîn nîvîsandî bîdne ser xwe, li nav van salan da bîqedîn, yan jî pîrsê dayîn, ku bî tevayî mijûlî pîrs û problêmên here mezî û here ferz bîn. Nav û nişanên disêrtasîyê kurdnasîyê, yê li nav çîl salî da hatîne nîvîsandî û pawankirî- nê, nişan dîkîn, ku li Sovetîstanê da kurdnasî li dînyayê da cîyê here pêşîn dîgire, ku kurdnasîya Sovetîstanê bûye dereceke Rohîlatnasîya Akadêmîya Sovetîstanê, ku bî kîsê hukmetê gelek ulmdar û zanyar mijûlî lêgerin û vekolîna tarîx, zîman, edebiyet, folklor û êtnografîya mîletê kurdi dîbîn. Ew îbat dîkîn, ku mîletê kurdi jî mîna mîletê dî, mîna cînarên xwe mîletekî serbîxweye, gelek tîştên hêja, bî nîrx û qîmet xulîqandîne û mafê mîletê kurdi jî heye bî azadî û sarxwebûn bîjî, bîbe heval û hevkarê neteweyên pêşverû.

KOMELA KURD BO BELAVKIRINA ZANINÊ

(KÛRT NEŞR-I MAARIF CEMİYETİ)

Komela Kurd bo Belavkirina Zaninê (Kürt Neşr-i Maarif Cemiyeti) pişti Meşrûtiyeta Duwemin dı sala 1910 da lı Stembolê sazbuve. Armanca wê, weki lı jêr hatiye nıvisandan, avakırına dıbistanên Kurdi ye û pêşvebirina xwendın, zanin û hunermendi ye dı nav Kurdan da.

Destûra komelê bı Tırki û tipên erebi hatiye nıvisandin. Navê sazkerên wê ne xuyayi ne. Komelê çıqas kar kıriye, mekteb vekırine an na em pê nızanın. Weki malûmatên gihıştine roja iro, pişti Meşrûtiyeta Duwemin lı Stembolê dıbistanên Kurdi vebûne. Dıvê ku ew bı destê komela hanê hatıbn sazıkn.

Destûr bı 34 bendan pêk tê. Me qasi 10 bendên wê yên gıng ji Tırki wergerande Kurdi û lı jêr neşır dıkn. Her usa ji, em, temamiya wê bı Tırki û bı tipên erebi neşır dıkn bo ku ji windabûnê xılas be û kesên dinê bıkarıbn bo lêkolin û lêgerin jê istifade bıkn.

Çapxana Amedî
Lı Dora Düyüni Umûmiye
Lı Kûça Soltan Mektebi
Numre: 23
1326 (Romi), 1910 (İsewî)

Bend - 1) Lı Stembolê bı navê Komela Kurd bo Belavkirina Zaninê, komeleyeke merkezi û serbıxwe hatiye sazıkn ku tenê bı karên firehkırın û pêşvebirina edeb, zanyari û hunermendi mijûl dıbe.

Bend - 2) Armanca komelê û xebata wê ya bımbarek ev e ku xwendın, zanin û hunermendi fireh bıke dı nav Kurdan da ku zêdetır bêpar in ji nêmetên zanyari dı nav ewladên welat da.

Bend - 3) Komela niha (dı destpêkê da) bı çêkırın û amadekırına dıbıstanan lı Stembolê wê mijûl bıbe. Kingê rewşa wê ya abori mecal da bı alikariya insani ya mırovên xwedi himmet û qiret, hıngê bo bajar û gundên ku pıraniya xelkê wan Kurd e û bı taybeti bo eşêr û êlên ku rewşeke mazlûm dane, bo wan dest bı çêkırın û zêdekirına dıbıstanan bıke û bona rakırına nezaniyê ji nav wan wê xebat bıke.

Bend - 11) Sazker û endamên muşawere ku ji 33 kesan pêk tên, bı rayên nehini û

pıranıyê, ji nav xwe serokek û du hew serokê duwemin wê bıbijêrın û tayin bıkn.

Bend - 13) Merkeza komelê a gışti niha lı Stembolê ye; lı wilayet, liva û qezayan qulubek û lı nahıye û gundan şubeyek wê bê avakırın.

Bend - 23) Mesrefên dıbıstanên ku wê bën avakırın ji sazkeran, ji Kurdan û ji alikariya zaninperweran wê bê teminkırın.

Bend - 24) Dıbıstanên avakiri wê dı bı nizarata pênc kesên xwedi selahiyata taybeti bı û alikariya xelkê bı meqbûz û gora usûl wê bê girtın.

Bend - 27) Cıns û mezhep ferq nake, hemû kesên ku dıxwazın xwedi zanin bı dıkarın bıbn sıxteyê van dıbıstanan.

Bend - 28) Bona ihtiyacê gıranê Kurdistanê her sal du sıxteyan ra imkana xwendına zırai bê teminkırın û mesrefên wan bı terefê komelê wê bê dayın.

Bend - 32) Komele tabiyê Destûra Gışti ya Zaninê (Maarif-i Umumiye Nizamnamesi) ye û weki dın dı bı nûfûs û tesira kesı da nine. Programên dersên ku dı dıbıstanan da wê bën xwendın, bı aliyê sazkerên gışti tên tayınkırın.

﴿ کرد نشر معارف جمعیتی نظامنامه سی ﴾

ماده ۱ کرد نشر معارف جمعیتی نامیله منحصر علمی و ادبی و صنایعی استانبولده مستقل بر جمعیت مرکزیه تشکیل ایتشد .

﴿ جمعیتك مقصدی ﴾

ماده ۲ جمعیتك مقصدی و آمال مقدسه سی اولاد وطن ایچنده انزه زیاده نعمت معارفدن محروم اولان کردلر ارسنده معارف و صناعی نشر و ترمیم ایتکدر .

ماده ۳ جمعیت شمذیلک استانبولده کرد چو جوقلرینه مخصوص مکتب ابتدائی تأسیس و احیاسیله مشغول اوله جوق و احوال مالی سی ارباب حریت و غیرتک معاونت انسانیتکارانه سیله مساعد بر خاله کلدیکجه اکثریت سکینه سی کرد اولان قصبه و قریه نره و بتدریج مضموم بر حالده قلان عشائر و قبائل ارسنده مکتب تأسیس و تکمیل ازاله جهالتلرینه چالیشله جتدر .

﴿ جمعیت مؤسلسری ﴾

ماده ۴ جمعیته مؤسس اوله بیلیمک ایچون بدایه لا اقل

(۴)

ماده ۱۰ بلاده بیان اولان مقداردن فضلده اصحاب حریت طرفندن و بریله جک اعانات مع الافتخار قبول اولتور .

﴿ هیئت اداره ﴾

ماده ۱۱ مؤسسین و اعضای مشاوره اوتوز اوچ ذاتدن متشکل بر هیئت اکثریت آراء خفیه اوزرینه ایچولندن بر رئیس ایله ایکی رئیس ثانی تعیین و انتخاب ایدجکدر .

ماده ۱۲ جمعیته بر رئیس اول ایکی رئیس ثانی و تدویر مصالح و امور ایچون بر کاتب عمومی نامیله خدمت تحریریه سنه مقابل بر معاش شهری تعیین و تخصیص ایدیه جکدر .

ماده ۱۳ جمعیتك مرکز عمومی شمذیلک استنبولده اولوب ولایتلرده و لوارلرده و قضاالرده بر قلوب و ناحیه و قریه لرلرده بر شعبه سی بولنه جتدر .

ماده ۱۴ شمبه لر قضاالر ایله قضاالر لوارلر ایله لوارلر ولایتلر ایله طوغریدن طوغریه مرکز عمومیه مخبره ایتکجه مجبوردر . عندالایجاب شعبه و قلوب مرکزله طوغریدن طوغریه مجوره ایدیه بولورلر .

ماده ۱۵ هر شعبه و قلوب الی آیده بر واردات و مصارفاتی مربوط اولدق قری مجله متسلسلا و ولایت دخی مرکز ایدیه جک و فضاله واردات اولور ایسه مرکزك قرارینه کورد صرف وینما ایدیه جکدر .

مطبعة آمدی

دیون عمومیه جوارنده سلطان مکتبی
زرفاغنده نومرو ۲۳
۱۳۲۶

(۳)

ایکی لیرا و شهریه بر مجیدیه دن دون اولمه مق اوزره منتظماً و یرمک شرطیله بلا تفریق جنس و مذهب هر منور الفکر اولان مؤسس اوله بیلور .

ماده ۵ بر کیمسه حرنوقت ایسترا ایسه مؤسسین میانه داخل اوله بیلور . فقط کچمش زمانه عائد اعانه سی دفعه و یا خود تفسیط و یرمک مجبور ایدددر .

﴿ جمعیته دخول شرائطی ﴾

ماده ۶ مکتب ایچون بدایه لا اقل بر مجیدیه اعانه و یروب آیده اون غروش اعانه ده بولمنی در عهده ایدرک ایفای تمهد ایدن بلا تفریق جنس و مذهب هر محب معارف بوجعیت علمیه تک اعضای مشاوره سندن اوله بیلور .

ماده ۷ اعضای معاونه دن اولوق ایچون دخوله اون غروش و شهریه بش غروش سندن دون اولمه مق اوزره بر مبلغ و یرمک ایجاب ایدر .

ماده ۸ اعضای طبعیه دن اولوق ایچون ابتدای دخوله بش غروش و شهری یوز یارده دن دون اولمه مق اوزره بر مبلغ و یرمک ایجاب ایدر .

ماده ۹ جمعیت افرادندن عد ایدیه بیلیمک ایچون ابتدا دخوله لا اقل اوچ غروش و شهری بر غروش سندن دون اولمه مق اوزره بر مبلغ تأدییه سی لازمدر .

هه و النامه سی کتبی

ماده ۱۶ اعضای مؤسسه و مشاوره و معاونه و طبعیه ده
هرهائیکسی بلاعذر شرعی اوج آلیق اغانه ترا کده قالور ایسه
جمیت کندونه مستعنی نظریله باقه جقدر .

ماده ۱۷ قلوبلرده عمره لر و منہیات و قمار و عشرت قطعاً
منوعدر .

ماده ۱۸ اعضای مؤسسه و مشاوره و طبعیه دن اولدقلری
مکتبده بر خدمت موظفه ایله مکلف بولانلر اصحاب رأیدن اولوب
بالکمز مأموریتلرینه دائر ایضاحات کندولرندن طلب ایدیلر بیلور .

ماده ۱۹ مکتبه و جمعیه مستخدمینک دخی داخل اولملری
شرطدر . جمعیه داخل اولدقلری تقدیرده معاشاتک یوزده اوچی
نسبتده بر مبلغی صندوقه ترک ایتمکه مجبوردرلر .

ماده ۲۰ کوی و قصبه لرده مصارف زائدندن توفی مقصدیلر
رئیس و اعضادن برینک خانه سنده و یا مناسب و اهون بر محله
اجتماع ایتمک مجاز ایسه سنجاق و مرکز لرنده همه حال بر قلوب
استیجاری ضروری اولدیغندن قلوبک بدل ایجاره سی مصارف
ضروریه و خدمه آیلقی ویریلر جقدر .

ماده ۲۱ صناعی و تجاری هر دلرلو فابریقه و تجارتخانه لر
زمان و سمت مالیه ده تأسیس ایتمک جمعیتک مجبوردر .

ماده ۲۲ مراکز و لایتمده تأسیس ایدیلر جک قلوبلرک
مجلس اداردقلری بر رئیس ایله ایکی رئیس تانیدن ویکرمی اعضادن

ماده ۲۵ مکتب صندوقنده اللی لیرادن فضله بولمیه جق
و زیاده اولدقچه باقمیه تودیع ایدیلر جقدر .

ماده ۲۶ مکتبه قبول اولسنه جق طلبه نك حسن حال
ایختیادن اولمی شرطدر

ماده ۲۷ بلا تفریق جنس و مذهب هر طالب علم مکتبه
قبول اولور .

ماده ۲۸ کردستانک احتیاج فوق العاده سنه بناء هر سنه
ایکی طلبه نك زراعت تحصیلنه سوق ایدلمسی و بونک ایچون
لازمکلان مصارفک جمعیت صندوقندن تسویه ایدلمسی .

﴿ مکتب مدیری ﴾

ماده ۲۹ اعضای مؤسسه طرفندن انتخاب و تعیین اوله جق
مکتبک مدیری مکتبه نظارتله مکلف اولوب لدی الايجاب تبدل
ایده جک اولان بش اعضای مؤسسه نك عمومی طرفندن اتفاق
آرا و یا اکثریتله ایکی سنه ایچون انتخاب اولور . و بو بش
کشی اعضای مؤسسه نك عمومی طرفندن انتخاب ایدیلور .

﴿ صندوق امینی ﴾

ماده ۳۰ صندوق امینی یکریمی اوچنجی ماده ده بیان

متشکل اولوب کاتبیلرله قاصدار اشبو اعضادن و مراکز
لواده کی مجلس اداره لری بر رئیس ایله ایکی رئیس ثانی و اون اعضادن
عبارت اولوب و زنده دار و کاتبیلر بو اعضا میانندن و قضا قلوبلری
مجلس اداره لرینک موجودی بش اعضا ایله بر رئیس تانیدن
و تاحیه لر ایله قریه لرده کی اعضا و بر رئیس وکیلندن مرکب
اوله جقدر .

﴿ مصارف تأسیسه مکتب ﴾

ماده ۲۳ آچیله جق مکتبک مصارف تأسیسه و سائر سی
مؤسسلرک کردلرک و دیگر معارف پرور و طنداشلرک اغانه لر ایله
تأمین اولور .

﴿ صورت اداره مکتب ﴾

ماده ۲۴ مکتب مؤسسلرندن صلاحیت مخصوصه یی حائز
و بش ذاتک نظارتی التده بولنه جق و ویریلر جک اعانات اصولی
دائره سنده بر مقبوض مقابلنده مؤسسه نك اتفاق و یا اکثریت
آرا ایله شمیدیلک فخری اوله رق تعیین قلنه جق صندوق امینی
طرفندن اخذ و قبض اولنه جقدر . تساوی آرا ظهورنده
رئیسک رأی رأی مضاعف عد اولور . ریاست هر انعقادده
قرعه ایله تعیین اولور .

قلندیقی وجهله تعیین و مؤسسلر میاننده و یا مؤسسلر طرفندن
انتخاب اوله جق و منتظم دفاتر طوته جقدر .

ماده ۳۱ هیئت مؤسسه هفته ده برکون منتظماً اجتماع
ایدر و مقرراتی اکثریت آرا ایله اتخاذ اولنور . اعضا
مؤسسه دن ثلثانک وجودیلده مقررات اتخاذ اولنه بیور .

ماده ۳۲ جمعیت معارف عمومیه نظامنامه سنه تابع اولوب
بشقه هیج بر نفوس و تأثیر التده دکدر . مکتبده اوقوتنه جق
درسارک پروگراملری هیئت مؤسسه نك تسبیله تعیین
اولور .

ماده ۳۳ مکتبده اوقوتنه جق درسارک پروگراملری
و جمعیتک معاملات عمومیه سنک هر سنه بر فذلکله سی ترتیب
و طبع اولوب اعضا مشاوره نك کافه سنه و یا اعضادن طلب
ایدنلر بر نسخه کوندریلور . بو خصوصده مضامه لری نظر
دقته آلور .

ماده ۳۴ اعضای مؤسسه نك اتفاق و یا اکثریت آرا ایله
اشبو نظامنامه نك توسیع و تعدیلی جائزدر .

CIVIN JI BO SERHILDANA 1925

Jı bo biranina 60 saliya Serhildana Şêx Seid isal çawa lı Swêdê wusan ji Elmanya Federal û gelek welatên mayin çend civin hatin pêkanin. Dı van civinan da sedemên serhildanê, rewşa politik lı wê demê û wek van pirsan gelek pirsên mayin ji hatin şirovekırin, gelek guhdar lı ser serhildanê bı tehreki rast agahdar bûn.

Çawa tê zanin dı sala 1925'an da, gelê Kurd lı Kurdistanê lı diji zordestiya netewî, kedxweri û lı diji şovenizma Tirk bı pêşengiya Şêx Seid seri hilda û lı diji zordestan, kolonyalistan dest bı şer kır. Lê mîxabın ji ber gelek sedemên der û hundur serhildan hate şikandin. Paşî vê binketîne hêzên nijadperest û şovên lı ser gundi, cotkar, karker û belengazên Kurd lêdan, teda û zordestiyên bêhempa pêkanin. Serhildana Şêx Seid iro wek bûyereke mezın dı diroka Kurdistanê da tê hesabandin.

Jı bo biranina Serhildana Şêx Seid cara pêşin ji aliyê KOMKAR-Swêd da civineke mezın hate pêkanin. Dı civinê da nêziki 250 kesi beşdar bûn. Ev civin dı roja 13-7-1985'an lı bajarê Stockholmê hate

çêkırin. Bı rasti dı nav van salên dawin da eva cara yekemin bû weki civineke wusan fireh lı ser serhildana Şêx Seid di hate çêkırin. Jı bo zelalbûna hın pirsên serhildanê civin gelek kêrhati derbaz bû. Dı civinê da gelek gotarvanan cih girtin, wek Sekreterê Gıştî Partiya Sosyalista Kurdistanê Tirkîyê Kemal Burkay, bı navê PPKK M.Ciwan, Omer Şexmus ji Polit Buroya Yekitiya Niştîmanê Kurdistan, Şeref Yıldız bı navê Komita Pıştgirtiya Partiya Koministên Tirk, bı navê PDPKS Azad Hasan û nıviskar Reşo Zilan. Jı van gotarvanan her yeki ji bo biranina serhildanê bir û baweriyên xwe gotin û lı ser giringiya serhildanê sekınin.

Lı Elmanya Federal ji gelek civin bı munasebetê 60 saliya Serhildana Şêx Seid hatin amadekırin. Jı vana ya here mezın lı Berlina Rojava hate çêkırin.

Disa lı bajarê Bremen, Stuttgart û hın ciyên mayin ji civinên biraninê hatin pêkanin. Dı van hemû civinan da lı ser giringiya serhildana Şêx Seid hat sekınandin.

KONGRA PSKT YA DUWEMİN PÊKHAT

PSKT dî meha Tebaxê da kongra xwe ya duwemin çêkir. Dî nav mercên dijwar da pêkanina kongrekê hêsa ne bû. Lê disa ji PSKT ev kar bî serfîrazi pêkani. Dî nav mercên iro da kombûna kongra PSKT lî hemberî dijîmîn bû berxwedaneke mezîn. Jî ber ku 5 sale cuntaya faşist jî bo pelixandîna rêxistinên pêşverû û welatparêz çî jî destê wê hat anî cih. Kongre nişan dîde ku ev kar û xebatên cuntayê nîkare tekoşîna gelê me bîde sekînadîn.

Kongra Duwemin bî bineke fireh û dî nav hewake demokratik da derbaz bû. Paşê rapora Komîta Navbendî hate xwendin, lî ser raporê raberzî çêbû, nûneran lî ser problemên politik rexne, bir-bawerî û pêşneyarên xwe diyar kirin. Hevalên nûner nav hefteki da lî ser xalên rojeva kongra karên xwe ajotin. Nûneran kêmasî û xelatîyên ku ditûbûn bî vekirî rexne kirin. Bî dengên temami û nûneran politika partiyê ya bîngehin hate parastin. Kongra Duwemin, lî ser rewşa Kurdistanê û cihanê hur-hur sekîni, wezîfeyên girîng da ber xwe û biryarên dîrokê girtin. Dî dawiyê da komîta navbendî a nûh bî dengê hemû nûneran hate hîlbijartin, jî bo gelên Tirkîyê û Kurdistanê bangêk derxist.

Dî jiyana partiyên şoreşger da kongrek ciheki bî taybetî digre. Xeletî, şaşî û kemasi-tên berçavkirin û parti xunêke nûh digre.

Tu şik tune ku kongra PSKT ya Duwemin dî diroka partiyê û dî nav tevgera rîzgarîya netewa Kurd da wê ciheki girîng bîstine.

Kongra duwemin bîla partiyê û jî gel ra pîroz bibe!

BENDA MIN BE

Benda mîn be
Benda mîn be, ezê ji vegerim
Lê, geleki benda mîn be
Bîsekîne, dema zêde dibîn keserên te
Dî bîn baranên zer da
Dema berf jî ortê radibe
Benda mîn be
Dî rojên havînê yê n germ û keleşîjî da
Bî hêvî be
Dema ewana ne benda kesibîn
bir dîkîn rojên bori.
Bendewarê diyarên dûr be
Eger neynên jî namê tu dengêk
Bendewar be
Dema tu diwestî jî bendewariyê
Diweste herkes.
Benda mîn be, ezê ji vegerim.
Nexwaze xweşîya wan kesan
Ewên ku dema hatîna bîrkîrînê
ezbere dîzanîn.
Bîla diya mîn û kurê mîn mest bîbîn
Û bîwestîn
Bîla hesab bîkîn em tune ne

Dostên mîn bîla bîwestîn,
Bîla dor-berê êgîr bîgîrîn
Û şerava tal vexwîn
Jî bo biranîna mîn
Bîsekîne... tu bî wan ra
Êriş neke tîsa şeravê.

Benda bîn be, ezê ji vegerim
Rîk-hêrsa mîn, jî hemû mîrînan ra
Bîla bê bîhîstîn gotîne wan
Ewên ku ne lî hêviya mînan
Û dîbêjîn "Êdî dawî hat"
Ewana çî dîzanîn
Bendewarî û hebûna te
Ya dî nav êgîr da,
Çawa ez rîzgar kirim.
Emê bîzanîn - dema ku ezê bîjim
Tenê tu û emê bîzanbîn
Tenê tu hêviya mîn mayî
Xêncî te kesek nema lî hêviya mîn.

Wergervan: H. Şarwêran
Nîviskar: Konstantîn Simonov

KURDISTAN:

WARÊ CIWARBÛNA MIROVTIYÊ YE HERÎ KEVN

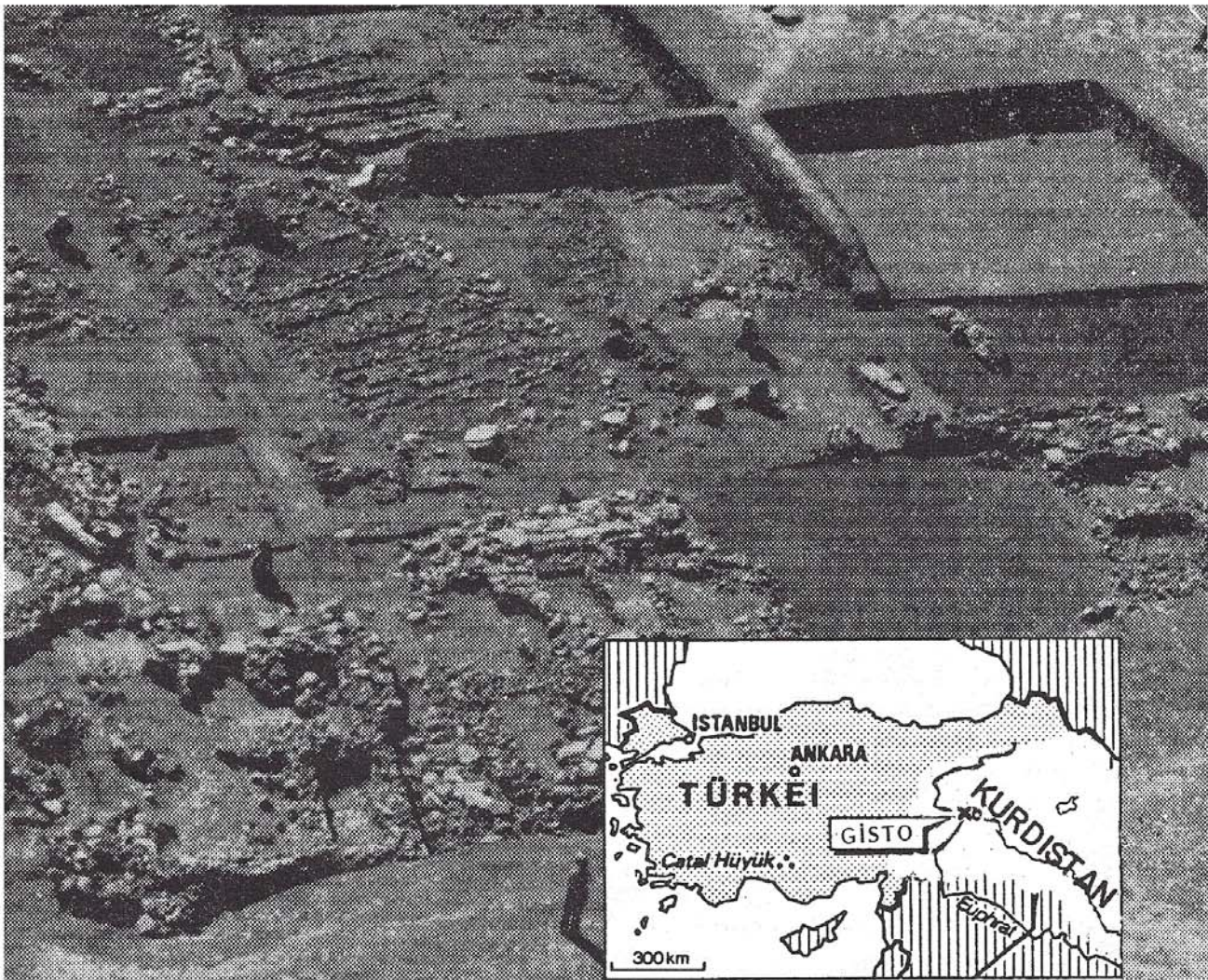
MEDENIYETA HERÎ KEVN : LI GUNDÊ GÎSTO

M. ARARAT

Tu kesi heta niha bawer nedikir, ku mirovên ji dema kevîr ji bikaribûna diwara bijenîn û xaniya ava kîn. Ji deh salan vîrda komêk ji pîsporên navnetewî; rohilatnas û arkeologên ji xwendegêha bîlînd û Şikagoyê (Amerîka), dirokvanên diroka kevnare ji xwendegêha bîlînd a Karlsruhe (Almanya) û yê n ji xwendegêha Stenbolê, li Kurdistanê Tirkîyê di projekte "Vekolina Çandên Kevnare" da mijûl dibîn. Axa vê vekolinê li gundê Çayênû ye, ya ku li ser deşta Êrgani û nêzîkî çemê Dicle û bajarê Diyarbekir (Amûd) e.

Di vê vekolonê da, ya ku hê didome, isal wareki angori 2800 m² yi derkete rûbarê erdê. Bî bawerîya pîsporên, mazîna vi wari wê di dawiyê da bihêje nêzîkî 30 000 m² yi û kevnariya wî ji di nabêyna 7250 û 7500 berî bûyina Îsa pêxember, ango beramberî 9000 salan ji sedsala me, tê texmîn kirin.

Li ser wê axê diwarên çavîyên mala û hewşan hê xuya nîn. Bî goreyî salixdana pîsporên erdê (zemin) mal û hewşan ji kîlsê hatiye danin û li ser rûbarê wê ji bî çimentoya mozayîqî va sıwax kirine. Ditîna vi wari li Kurdistanê, ya ku warê ciwarbûna mirovtayê herî kevn li dinyayê tê hesêbandin, bir û baweriyên pîsporên diroka kevnare û arkologan tev li hev kir, ji ber ku wan heta niha texmîn dikir, weki mirovên wê demê hê di şikeftan da jiyane û bona avakirina xaniyan daneketîne deştê. Rex vê pîrsê, gelek pîrsên din ji pîsporên metelmayî dikin, weke; gelo wan çewa kîls sîncirandîye û peyra ji hîşk kirîye û bî wê erdeka qewim û paqîj pêk anîne?

Dî çiviyên malan da, gelek aletên ji hestû û ji strû bîkarani, şelbikên ji kevirê mermerê û moriyên cure-cure yê rengin hatin peyda kirin. Aliyê din da, pîspor û zane lî ser jiyana mirovên wê demê ya civaki ji serê xwe diêşin. Aw, bî goreyi belgeyan eşkere dîkin, weki mirovên wê demê cara pêşin avîtin û çinina zeviyan bî kar anîne û paşê ji dest bî xweyikirina pez û dewar kirine. Her wusa, qalîkên midyan, yê neqîşandi, çûyin-hatîna wan e Behra Sîpi (Mediterranean), ya ku beramberî 380 km yî ji wir dûr e, dîdine xuyanê.

Jenina diwaran bî hostatîke pîr paqîş hatiye pêkanînê. Hîn cihan da jî kîvîş dibe ku, gelek diwar pîştî xîrab bûna wan jî nû va hatine jenînê. Bî saya vê yekê jî, Arkeolog û dirokvan hêvi dîkin ku dî nav wî wari da rastî dewsên kevîntîr bîn...

Bî vî tehri, bala dinyayê vegeyîya lî ser vê vekolîna lî Kurdistanê. Rojname û kovaran dûr û dirêj lî ser vê vekolînê nivîsandî. Îlamkî rojnameyên Tîrkiyê; wan jî rûpelên xwe yê pêşin bî wêne û beyanetên serokdewlet û wezîran va xemilîndî û pê kêfxweş dîbî, ku pardarê vê mirata dewlemend ew in. Lê Kurdistanê me û gelê me jî iro jî bîndestî û belengazîyê perdar e. Lî ser axa xwe, welatê bav û kalê xwe em bîndest in, dijminê gelê me jî çanda welatê me ya dewlemend jî xwe re dihesîbine û pê pesnê xwe dîde. Gotîneke pêşîya dibê: "Hesp dîbeze, siwar pesnê xwe dîde". Lê heta kîngê?

Pirtûkxana Kurdi Lî Sovyetistanê Her Dewlemendtir Dibe

KURDOX

Beri çend rojan hozanê kurdnas J.S.MUSELIYAN pirtûkek nûh "STRANÊN KURDÎ YÊN GELÊRÎ" (Kurdîskiyê Narodniyê Pêsnî) da weşandin. Pirtûk lî Moskovayê, sala 1985'an da çap bûye. Prof. Kurdnasê gewre Qenatê Kurdo serrastkarê berpîrsiyare. Ev berhema nerxbîha jî 130 rûpelan pêkhatîye û 1650 hejmar rûni ditne.

Pirtûk bî du beşan parvebûye: 1- Beşê yekê bî zîmanê kurdi (zaravê kurmancî) bî tipên erebî ye. 2- Beşê dudîyan wergera beşa yekane bî zîmanê rusî ye.

Hozan J.S.Museliyan dî pêşgotîna pirtûkê da dîvîse, wekî lî pirtûkxana hikumî ya bî ser navê M.E Saltikove Şêdrin lî Leningradê şeş destnîvisarên stranên kurdi yên gelêrî bî zaravê kurmancî jî aliyê kurdnasê navdar A.D. JABA da hatîne cîvandî.

A.D.Jaba lî Tîrkiyê balyozê rusîya bû, ewî maweyekî dirêj lî Erzeromê qedand, A.D.Jaba yek jî hozanê pêşîne, hewasa wî lî ser çanda kurdi hebûye. Ev stranan bî alîkariya kurdan jî aliyê A.D.Jaba dî salên şêstî, sedsalên nozdan da hatîne berevkîrîn.

Nîviskarê pirtûka nûh stranên cîvandî jî aliyê A.D.Jaba da bî sê beşan parvekirîye: 1- Stranên Lêrîkî. 2- Stranên Qehremantîyê. 3- Stranên Govendan.

1- Stranên Lêrîkî lî ser rûdawên jinê, hezkîrînê û cîvaka kurdan dî sedsalên nozdan da ne û her weha jî, stranên xeribîyê dî vê beşî da hatîne berevkîrîn. Stranên xeribîyê lî ser belengazên, ku welatê xwe berdîdî û jî bo xebatê dîçîm welatekî bîyani û lî wir bîra welatê xwe dîkî û hêviya vegevandîna welêt dîkî.

Em dîxwazîm hîm kerîyên biçûk û kîn lî ser stranên Lêrîkî jî xwendevanên kovara ROJA NÛ ra jî tipên erebî wergerînin tipên latîni.

Mala me nebû dewletî

Dî ser çîya zarke

Dî bîn ra xupana xamîrpete

Sed heyf jî bîskê jî çavbelek

Malê xwe bîdîm / bo wê / serê xwe deynme ber celêdê. (Rupel 20)

.....
Dîlê mîn mîna xana mîsafîran,

Têra dîbohîrî kerwanê gîran

Tîrsa mîn evdal xudê ew tîrse

Ez herîm welatên xerîban bîmîrîm

Lî ser mîn ne qorîna bav û bîran. (Rupel 20)

.....
Ezê xaniki çêkım jı rıhanê
Deriki dêkımê jı platanê
Ez û xelqê delaiê têli
Têda rûnin her sê mehê zıvıstanê. (Rupel 21)

.....
Hez kırına dılan pır şêrine
Ne fırotine ne kırine
Heta qıamatê bı kule bı birine. (Rupel 22)

.....
Kuro tu dıçı mın jı bir meke
Sêvek bıdme te dı cêba xweke
Tu carcaran mın dı bira xweke

.....
Ez dıçım tu dımini, ezê sebreki jı ku binım
Pê dilê xwayi xerêp pê bıxapınım. (Rupel 26)

.....
Dılo xeman mexe zırav nebi
Kemer lı pıšta te sıst nebi
Heri welati xerıban hêsir nebi. (Rupel 44)
Dılo dibê jı Helebê vırda Hema

.....
Darê zıtonan hışın bûne lı ber çeman
Siwaro tu serê xwe hilên kulfetê te lı çolê ma. (Rupel 47)

2 - Stranên qehremaniyê: Pıranıyên van stranan lı ser ceng û şerane
dê û bav hêviya veğerandına xortan jı şer dıkın (hêvi dıkın ku xortên wan
jı şer veğerın û nûçeyên serketinê bı xwera hûnım).

Hın jı van stranên qehramaniyê mırov dıkane jêra bêje cılderên bûyerên
jına kurdane, têkoşın jı bo serxwebûnê, xebat lı dıji serdarên tırk dı sedsa-
lên nuzdanda ne. Lı vır jı em hın nımûnan, jı tipên erebi werdıgerının tipên
latini.

Moşê şewiti bı gavo heri dılo lo lo dılo lo lo
Çıwan van şayıstan rengê xwe gewırın
Xudayê lawikê mın xelas bıkê bı xêr vegere (rûpel 156)

Dibê vê baran rengê rengê dılo lo lo
Dibên dı dest Mıstefê da yek şûre yek tıvinge
Dibên Mıstefa kûştın nızanın gawire yan fırenge (Rupel 57)

Baran bari erd lewiti
Hespê lawikê mın şımiti
Çavê mın bı pısmamê mın ket dilê mın şewiti (Rupel 64)

3 - Stranên Govendê: Hınek jı van stranan dı cejnên geleri da tén strandın
û armac jı eve ku, lı şahıyan mêvan kêfxweş bıbın, jın û mêr destên hev dıg-
rın û govendê girê dıdın, yê ko serê govendê dıkşine jêra dibêjın sergo-
vendi, ew destmalekê bı destê rastê radıke û lı du wi reqısvanên dındılızın,
bı reqsê ra herweha jı, musiqe û saz jı lédıkeve.

КУРДСКИЕ НАРОДНЫЕ ПЕСНИ

*Pirtûka J.S.MUSELIYAN:
"Stranên Kudi Yên Gelêri"*

Stranên lêriki cihê pêşin û mezın dı govendê da distinin, lı ser sırûstê, evinê, xweşbûna keç û xortan, benginan tên strandın. Beşê dıduyan ji stranên govendê lı ser dewetane, ew ji cure cure ne. Dı stranekê da lı ser deweta Heso ye, dı vırda zave berê avdasê dıke, û paşê bûkê tinın mala wi. Disan dı strana ser deweta Heso da, bı qız û lawê maleke dın ra dıxwazın dewte bıkın. Ê ev şewayê zawacê lı cem gelên rohilatanavin û pişkavkazê ji hebû.

Ez kınıkım ji te kıntır lê lê kınê kınê kınê
 Ez geriyam ji te pırtır lê lê kınê kınê kınê
 Mın kınıka xwe mın rındıka xwe dı
 Jı te çêtır lo lo devê mın bı gorê. (Rupel 71)

.....
 Ez din nebûm te din kırım
 Dı çol û beyeran war kırım
 Jı xewa şêrin mehrûm kırım. (Rupel 73)

.....
 Ez ne dinım ne durestım
 Lı ser xaniki we dıvıvıstım
 Ve malxerabê ez lı erdê xıstım. (Rûpel 73)

Her weha dı destnıvisaran da birek ji destana "Derwêşê Evdi" û kerıyek ji ristên helbestvanên nenaskiri ji hatine berevkırın.

Her sê şeweyên stranên bı gelemperi bı sê malki û çar malki hatine nivısın, bıli hın awertan ko hın caran dumalkine. Wısa ji dı van destnıvisaran dı stranên diyalogi ji hene wek strana ser "Gewrê û Xelil Begê"

Hozan J.S.Musıyan lêkolfnek baş lı ser stranan kırıyê û zanisti û huneri lı dawıya pêşgotına xwe da dıvıvıse, mırov ji komkên stranên A.D.Jaba dıka ne bıgıne hın encaman, hemû rêzên malkan hevdû dıgrın, navaroka rêzên paşın lı gor yên pêşın dertên.

Dı strananda rexberi heye, yanê dı stranekê da lı ser pır tıştan, û pırsan tê strandın, lı ser gund, lı ser sırûstê, lı ser qızıkên xwaşık û rındık û kincên wan, lı ser hêviya evindaran û çawa bavên xwe dışının xazgıniyê keçan, lê keç çûne mêrên dınê kırme, an ji çawa evindar ji hevdû bı dırketine.

Jı destpêkên rêzıkan da, mırov dıbêje qey pêwendiyê wan bı rêzekên piştra tûneye, lê lı dawiyê raman bıngihin tê diyarkırın, pır caran nigarkırına sırûstê û bûyeran bı hevdû va girêdayıne. Rexberi hın caran wısa ji hatiye, ji aliyekê da xemla sırûstê dı stranan da tê ber çavan û ji aliyeki dın da derd û kûlen mırov tên stran.

Bı gelemperi ev stranan bı nigarkırına huneri û wêjeyi dewlemende. Nıviskara pırtûka nûh bı çavên diroki lı stranan temaşekırıye, dıbêje "pır stran lı gor bûyeran çêbûne, ji ber wê stranan ji navçeya derketi ra baştır tê femkırın, pır nav û cih hene xwendevanên pırtûkê wê nasnekın, loma mın hemû navên gundan, xortan û êlan ji lı dawıya karê xwe bêlekırıye. Bı şewaki gışti J.S.Musıyan pırtûka xwe bı rêkûpêk raberi pırtûkxana çanda kurdi kırıye, bı vi kari ji, kelepura kevneşopi ya Kurd û Kurdistan her dewlementır dıbe.

FESTİVALA MUNİHÊ Û RÛREŞİYA HUKUMETA TIRK

İsal dı 6'ê meha Tebaxê da, lı Elmanya Federal, lı bajarê Munih'ê Festivala Govendên Gelêri ya Cihanê pêkhat. Jı 35 welatan 100 komên govendê, ku jı 3000 kesen pêkhatıbûn, tevi festivalê bûn. Festivalê 5 rojan dom kır. Bı navê Kurdistanê ji, koma govendê ya Komela Karkerên Kurdistanê lı Nurnbergê dı festivalê da beşdar bû.

Vê komelê bı nıvıski muracaati Komita Amadekariya Festivalê kır, ku bı govendên gelêri yê welatê me tevi festivalê be. Pışti çend roja, jı komitê bersıveke erêni (pozitiv) gırtın. Bıyara beşdarbûna vê komela endamê KOMKAR, hatıbû standın û peymanek dı navbera wan da hatıbû danin.

Dema festivalê destpêkır, komên govendê bı nav û ala welatê xwe derdiketin podyumê. Pêşandar (sunucu) lı ser wi welatı mikrofonê da agahdari dıda. Dema dora govendên Kurdistanê hat, qası 20 kesen bı ala kurdi û bı pankarta KURDISTAN'ê derketin podyumê. Wê gavê pêşandarê festivalê : " Belê niha bı tıradısiyona gelê kurd ya 3000 salan kevn, Koma Govendên Kurdi bı saz-bendên xwe va lı hemberi we ye" got.

ÇAVNEBARIYA HUKUMETA TIRK

Hin dı destpêka muracata festivalê da, şefareta Tırkiyê bıhistıbû ku bı navê Kurdistanê komeke govendê muracaati festivalê kirıye. Lema xwestın bı awaki rê lı ber koma kurdan bıgrın nehêlin ew tevi festivalê bın. Lê nıkarıbûn. Paşê wezaretê Tırkiyê ya der-va têkılı vê pırsê bû.

Bı destpêka festivalê ra, rojnameyên burjuva yê Tırkiyê, lı ser festivalê û beşdarbûna kurdan, lı ser hev nıvisandın. Radyo û Televizyona Tırkiyê, dı nav dema festivalê da wek xebera pêşiyê behsa festivalê dıkrın.

Cûnta kolonyalist-faşist ku hebûna gelê me, çand, zıman û diroka gelê kurd inkar dıke, jı beşdarbûna komeke govendê bı navê Kurdistanê, acız bû. Hevalbendên dewleta Tırkiyê a kolonyalist-faşist xwe zû gêhandın hewari ya wan. Hukumeta Kohl, lı ser Komita Festivalê zordari kır ku koma Kurdistanê jı ber sedemên siyasi jı festivalê hate derxıstın. Ev êrişeke tevayî bû lı ser çanda gelê kurd.

Pışti bıyara ixrackırınê, koma Kurdistanê jı bo paşdakişandına vê bıyarê muracaati dadgehê kırın. Bang lı rojnamevanan kırın û lı ser sedemê bıngehin yê vê bıyarê ew agahdar kırın. Pışti vê ercınê belavokek belakırın.

Lı gel hemû asteng û hılebaziyan, koma govendên Kurdistanê, roja gırtına festivalê jı bo protestokırına vê neheqiyê, derketin podyumê. Juriya festivalê cihê xwe terk kırın çûn. Lê paşê du endamên juriyê paşda vegeerıyan û gul avêtın podyumê. Bı vi awayı wan jı bıyara ixrackırına kurdan protesto kırın.

Dewleta Tırkiyê ya kolonyalist-faşist, jı govendên kurdi, jı zımanê me jı sıtranên me jı dıtrıse. Lê idi iro lı derveyi welat ew nıkarın wek berê hebûna gelê kurd, çand û diroka wi inkar bıkrın, lê xwedi derkevın. Lı derveyi welat, xebatên siyasi û çandi yê nê xıstınên Kurdistanê rûyê dijminê reş derdixê meydanê. Lema dijmin bı hêrs dıkeve, gefan dıxwe, êriş dıke. Lê bêçareye ew. Dı paşerojê da hewariya dostên wan yê emperyalist wê nıkarıbe wan xılas bıke.

FESTIVALA CÎWAN Û XWENDEKARÊN CÎHANÊ YA 12'A

XII-MOCKBA-1985

PÊKHAT

Sala 1985 a ji aliyê Koma Milletên Yekbûyi da wek sala cîwanan hate elankirin. Li ser pêşniyara Rêxistina Cîwanên Komûnist yên Sovyetê (KOM SOMOL) û bi biryara Komita Amadekariya Navnetewî "Festivala Cîwan û Xwendekarên Cîhanê ya 12 a", isal di navbera 27' Tirmehê û 3'ê Tebaxê da li Moskovayê pêkhat.

Di bin şîara "Pîştgiriya Anti-Emperyalist, Dosti û Aşiti" da, ji Tirkîyê û ji Kurdîstana Tirkîyê ji nuwênerên rêxistinên cîwanan (DHKD, GEB, Genç Öncü, İGD, SGB) di festivalê da beşdar bûn. Di nav delegasyonê Tirkîyê û Kurdîstana Tirkîyê da, 15 hunermend û nivîskarên Tirk û Kurd ji tevi festivalê bûn.

Festivala Cîwanan û Xwendekarên Cîhanê ya 12 a, li gor armanc û bernama xwe bi serfirazi derbasbû.

Ji 157 welatan, 20 hezar nuwênerên rêxistinên cîwanan û xwendekarên, li Moskovayê cîviyan. Wan, pişt-

giriyeke xurt dane cîwanên welatên Amerika Latîni, ya navîn, Asya, Afrika, Derya Sîpi û Rohlata Navîn, yên ku diji emperyalizmê, kolonyalizmê, kolonyalizma nû, faşizmê û nijadperezîyê şer dîkin.

Programa festivalê pîr dewlemend bû. 250 daxuyaniyên siyasi, çandî û sportîf pêkhatin. Di 15 merkezên politik da, 5 hezar nuwênerên cîwan, di foruman da, di cîvinên maseyên gilover da, li ser pîrsên netewî û navnetewî yên cîvaki (sosyal) aborî (ekonomîk) û çandî (kultürel), raman û baweriyên xwe pêşan dan. 50 mitîngên piştgiriye pêkhatin.

Di nav dema festivalê da, Moskova dîkeliya. Gelê Moskovayê, bi daxwaz û gumana aşitiya cîhanê, ji cîwanên cîhanê ra hembêza xwe vekiribû.

Festival di Stadyuma Lenin da, bi gotara Sekreterê Giştî yê Komita Nawendi ya Partiya Komînist ya Yekitiya Sovyetan, Gorbaçov vebû. Gorbaçov di gotara xwe da, li ser pêwistiya yekbûna cîwanên cîhanê ji bo aşitiyê, rawestiya.

DHKD'ê

Di Festivalê da Dengê Ciwan û Xwendekarên Kurdistanê Bilind Kir

Bî navê ciwanên Kurdistanê Tirkîyê, nuwênerên DHKD'ê di festêvalê da bî xurtî cihê xwe girtin. Wek hûnermend ji Hozan Şivan, wênevan Siyabend û helbêstvan Gundi tevi festêvalê bûn. Wan di nav dema festêvalê da xebateke jêhati kîrîn. Bî delegasyonên din ra pêwendî; di cîvîn û foruman da lî ser têkoşîna gelê me axaftin; beşdarbûna mitîng û daxuyanîyên din, xebatên sereke bûn ji bo delagasyona DHKD'ê. Nuwênerên DHKD'ê, bî flama xwe ya bî rengên kurdi yê netewî (kesk, sor û zer), û bî slogana "Pîştgiriya Anti-Emperyalist, Dostî û Aşîti", di 16 mitîng û meşê gîring da beşdar bûn. Bî gelek pêwendî, dan û standinan, rewşa Kurdistanê, zordestiya kolonyalist û

faşist lî ser gelê me, bî awakî fire hate teşîrkîrîn. Çanda gelî kurdi hate danasîn. Di vî wari da Hozan Şivan PERWER roleke baş leyist. Di bernameyên çandî da Şivan musîka kurdi pêşkêşkir. Televîzyona Sovyet du caran, televîsyona Çekoslovakîyê carekî bî Şivan ra hevpey-

vin çêkırın. Televizyona Polonyayê bı nuwenerên DHKD'yê ra hevpeyvîn çêkırın û wêneyên (resmên) Siyabend girtın filmê. Wêneyên Siyabend, lı "Merkeza Hunermendên Cıwan' û lı otela Kosmos hatın raxıstın. Televizyona Yunanistanê bı hevvaleki ra hevpeyvînek çêkır. Radyoya Moskovayê beşê tırki bı nuwênerên DHKD'yê ra hevpeyvîn çêkır.

Gelek Kurdên ku lı Sovyetê dijîn hatın serdana delegasyona Kurd. Roja dawiyê bı xwendekarên kurd ra

çivînek hate çêkırın. Lı ser xebatên festivalê û lı ser DHKD'ê bı wan ra hate qısekırın û dan û standınên ramani pêk hatın. Delegasyona Tırkiyê û Kurdıstana Tırkiyê bı tevayî şeveke çandi amadekırın. Şıvan Perwer, Melike Demirag û hunermendên dın programeke dewlemend pêşkêşkırın. Gelek xwendekarên kurd ku lı Moskovayê dıxûnın, dı wê şevê da beşdar bûn.

KURDÊN SOVYETÊ ÇI GOTIN?...

Prof. I.O. FARIZOV

Doktorê zanisti prof. Farizov, ji Kurdên Tıbilisê ye.

Ew li Universita Moskoyê, serokê kursiyê xwendinên Afro-Asyayê, beşa wendiyên ekonomik yê navnetewî ye.

Prof. Farizov

"Zehf tişteki mezin û heja ye weki cahilêd (ciwan) Kurdistanê tevê festivalê bûn. Wan di nav cahilêd cihanê da, bona edluya (aşitiya) cihanê şûna xwe baş girtin. Îro idi baş diyar e weki cahilêd Kurd pîrsa gel û wêlatê xwe, di nav pîrsên cihanê da dibin. Kes qasî cahilêd Kurd, qasî gelê Kurd qîmet û bîhayê giran nade aşitiyê û azadiyê. Ez gelekî dîlxweş bûm wexta min bîhist ku cahilêd Kurd, bî navê DHKD delegatên xwe şandine festivala 12 a. Li hember zordestiyê û faşizmê, cahilêd Kurdistanê yê pêşverû gelekî pêşda çûne û gereke hin ji pêşda herin û xurt bibin ku bîkarîbîn li ber tengasi û dijwariyan serfiraz bin."

NASIM

Nasim Nadirov, kurdeki Kazakistanê ye. Wi li Moskoyê di fakulteta filologiyê da ziman û edebiyata rûsî, zimanên kevn wek; farisîya kevn, hindîya kevn, zimanê Avesta û hitîti xwendiyê. Wi ji universita Moskova "diploma sor" wergirtiye.

Nasim niha disêrtasiya xwe li ser "Rûberhevkirina diroki ya fonetika zimanê kurdi" amade dike.

Di festivalê da Nasim, ji delegasyona Avusturiya ya netewî ra wergêri kir.

Nasim:

"Bernama festivalê pîr dewlemend e; miting, konferans, cîwinên piştgriyê, daxuyani û şayiyên mezin... Lê xasma ji bo min tiştê întresant ew e ku ez niha li festivalê nuwênerên ciwan û xwendekarên Kurdistanê ji dibinim. Ez gelek pêşda me. Ew pîr zîrekî, van çend rojên han min ji nêzik va bala xwe da ser wan û min dit ku ew bîdisiplineke baş dixebitin. Herwisa ez pîr şabûm ku fersend çêbû min li vir hozanê Kurd Şivan Perwer ji dit. Dema ez vegerrime malê, li Kazakistanê ez dê behsa van rojên xweş bikim."

AZA

Aza, ji Kurdên Tıbilisê ye. Malbata wan ji hêla Qersê (Kurdîstana Tirkîyê) di sala 1920 an da hatine Sovyetîstanê. Azayê di xwendegaha bîlind da beşê rojnamevanîyê qedandiye. Ew niha li Moskoyê diji û dixebite. Wê, di festivalê da ji nuwênerên Kurd ra bî awakî resmî wergêri (tercumanî) kir.

Aza:

"Hatina Kurdan pîr tişteki mezin e. Li vir, li Moskoyê, li dewlata Sovyetê gelekî ditin ku delegatên keç û xortên Kurdistanê ji di festivalê da, bî xurtî cihê xwe girtin. Di vê festivala mezin da gelek kesan di saya wan da bî gelê Kurd û Kurdistanê agahdar bûn. Wê pîr baş be weki keç û xortên Kurd di festivalan da, di cîwinên navnetewî da beşdar bin. Ev tişteki pîr pêwîst e û ronahiya kesk bî vê festivalê ji keç û xortên Kurd ra vebû. Ez hêvi dikim ku ev rê hertim li ber Kurdan vekirî be. Ez gelekî dîlxweş bûm weki DHKD bî navê keç û xortên Kurdistanê, di festivalê da bû dengê xweş tevi dilana keç û xortên hemû welatan bû. Ew di festivalê da bû guleke geş û kete nav bûketa festivala 12 a."

RIYA CEJNÊ NINE, RIYA ŞOREŞÊ

Ev maratoneke, jî bir neke
Rê jî berjêr û berjor
Rast û çep şaxur û hezaz in

Jî tera hêvi û kekelê divê
Divê xwedi ûsûl û erkan bi
Gavên xwe bi hîşyari bavê

Hostati ne dayina xwedê ye
Divê xwe biwestini
Bihna te teng be, mala te şewiti
Bazûyên xwe xurt ke
Beri ku derkevi meydanê

Bî dû hêrsa xwe mekev
Jî hunguv şirintir e, lê kor e ew
Ger bihna te qetiya, lî rê mayi
Ger zora te bir tîrsê
Meke qir û vir
Meriv dîkare bi camêri ji bîkeve
Bî qelsî jî

Lî ba me camêri bî kar tê pivan
Bî berxwedan lî qenterê dîkeve
Dîl dî berjoran da tê cêrîbandin

Dî vi kari da
Wîndakîrî jî heye, mîrî jî
Riya cejnê nine, riya şoreşê
Klîma me nivçe bîmine jî
Wê bêjî, temam bîkî kesên dî

BARAN

ME WELATPAREZEKÎ KURD WINDA KIR

Welatparêzkeki kurd M. Remzi Bucak, roja 17'ê tirmehê 1985'an lî Parisê çû ser heqîya xwe. Bucak, 25 salên dawiyê jî jiyana xwe lî nafitiyê (lî dervayi welat) derbas kiribû.

M.Remzi Bucak, dî sala 1912'an da lî gundê Anzo-girêdayî qeza Siweregê-hatiye dînê. Hin dî salên xwendekariyê da, fikir û ramanên welatparêziyê lî ba wi peydabûn. Wê dewrê, dî nav xwendekarên Kurdistanê da, bî rastî kesên wêlatparêz kêm bûn, bî tiliyan dîhatin jumartin.

Wi dî sala 1934'an da, lî Universita Stenbolê fakulta huquqê xelaskir. Wi, wê demê lî Stenbolê bona xwendekarên Kurdistanê, bî navê Dicle-Fîrat yurdeke (mala) xwendekaran vekir.

M.Remzi Bucak dî nav-

bera salên 1950 û 1954'an da, dî Demokrat Partiyê da mehbûsê Diyarbêkrê bû. Lê paşê jî DP'ê veqetîya. Wi baş dîzanibû ku her kîjan hukumeta dewleta kolonyalist bê ser hukum, zordestî û neheqîya lî ser gelê kurd dîdominîn. Dî sala 1959'an da hukumeta Menderes-Bayar, zordestiya xwe lî ser gelê kurd zêdetir kirin. Piştî girtina gelek ronakbirên kurd -ew bûyer wek bûyera 49'an tê naskirin- Bucak mecbûr ma jî welat derket.

M.Remzi Bucak, dî nav 25 salên jiyana xwe ya nefitiyê da, lî gor imkan û genziyên xwe, piştigriya şerê rîzgariya netewî ya Kurdistanê kir. Wi, dî sala 1964'an da, jî Koma Miletên Yekbûyî, "Komisyona Şerê Dîjî Nîjadperestiyê û Kolonyalizmê" ra, lî ser pîrs û dijwarên gelê kurd nameyek şand

û jî wan daxwaza piştigriya pîrsa gelê kurd kir.

M.Remzi Bucak, hetani dawîya sala 1983'an lî Amerikayê û heta mîrîna xwe jî lî Parisê jiya.

Dî navbera Redaksiyona Roja Nû û M.Remzi Bucak da gelek caran, bî şandîna nameyên pêwendiyên nêzik çêbûn. Roja Nû, vi welatparêzê dilsoz bîbir tîne û em dîzanîn ku rojekê gelê me, wê dî nav azadiyê da lî welatparêzên xwe xwedî derkeve û xebata wan bîbir-bîne.

Cenazê M.Remzi Bucak, roja 25.7.1985'an, piştî cîvinekê berbî welat hate şandin. Lî ser daxwaza wi ew lî kêleka gora hevalê wi yê xebatê, welatparêzê kurd Faik Bucak hate binaxkirin.

Gelek rêxistîn û kesên welatparêz, dî cîvîna cenazê M.Remzi Bucak da beşdarbûn û jê ra çeleng şandin.

YEK SALIYA BİRANINA YILMAZ GUNAY

Dî ser mîrîna rejîsor, filmçêkîr û hunermendê Kurd Yılmaz Gunay ra salek derbaz bû. Lê navê wi iro dî nav bî hezaran welatparêzên Kurd da tê biranîn û navê wi diji. Yılmaz Gunay çawa tê zanîn dî salên xwe yê efrandar, jîndar û cîwan da jî nav me bar kir, çû ser heqîya xwe, dema wi çavê xwe dan hev, ew tenê 47 salî bû. Wi gelek filmên hêja çêkîr, bî xwe têda list, an bû rejîsorê wan an jî senaryoyê wan nivîsin, wek filmên "Rê", "Diwar", "Hêvi",

"Kerî"... Yılmaz Gunay ne tenê lî Kurdistanê û Tirkîyê, ew wusan jî lî nav hemû rêfên filmhîzên cihanê da hatibû naskirin. Mîrîna Yılmaz Gunay, ew mîrîna bêwext, dî nav tekoşîna me ya çandî, hunerî da valahîke mezîn vekîr, bî hezaran welatparêzên Kurd xemgîn bûn, rûsar bûn. Jî ber ku wi dî warê çêkirîna filmên Kurdi û diroka sinemaya Kurdi da rêçêke nû vekiribû, gavîne pêt, xurt û gavîne bî fesal davêtin, bî kurtî ew dî vê rê da bûbû neferek.

Dirokzaniya Tirkan

Derheqa Kurdan û Pirsas Kurdan Da

Dî hejmarên 54 û 55'an yên rojnama "Riya Teze" da, nivisareke dîr û dirêj bi destê dirokzan Meri Koçar hat weşandin. Ev nivisara cara pêşin di rojnama "Grakan Tert" da derket paşê çapa wê ya Kurdi di "Riya Teze" da hate weşandin, navê nivisarê "Dirokzaniya Tirkan Derheqa Kurda û Pirsas Kurdan".

Meri Koçar di nivisara xwe da, bi çaveki zanisti li ser şaşî, xeletî û çewtiyên "Kurdologên Tirk" di sekine, çawa tê zanin di van salên dawin da li Tirkîyê li ser Kurdan, çand û zîmanê

diroka kurdi gelek pirtûk hatin weşandin, bi taybetî ev pirtûk, di nav rêza pirtûkên "Instutiya Lêgerina Çanda Tırki" (Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü - Ankara) derketin. Wek "Bajarên Rohilatê û Diroka Vartoyê -M. Şerif Fırat, 1983, Ankara.

Vê Enstutiya Tirk ev weşanên xwe yên li ser Kurdan ji Universita Erivanê ra şandine, weki Universite li ser van weşanan bir û baweriyên xwe diyar bike, di dawiya namayên xwe da ji nîvisine "... Lê eger nîma me bê bersiv bibîne, ewê nişan bide, weki weşanên me bo-

na we hewaskar ninin û emê ji vir şunda tu tiştî we ra naşinin. Bi daxwazên here baş û hurmetê. Instutiya Lêgerina Çanda Tırki - Enqere".

Meri Koçar, di vê nivisara xwe ya di rojnama "Riya Teze" da çap bûye bersiva wan dîde û van "zaneyên derewin" rûş û sosret dike. Meri Koçar hebûna netewê Kurd, çand, zîman û diroka Kurdi bi çaveki zanisti analîz dike, zaneyên Tirk çiqas xîzan û belengazin, di warê zaninê da ew çiqas paştamane, vê yekê ji di nivisara xwe da baş diyar dike.

Du Program li Ser Muzika Kurdi

Hevalên heja,

Iro ji gelê Kurd nikare bi zîmanê xwe stran û muzika xwe guhdari bike. Wexta bi zîmanê xwe stranê xwe guhdari dike, ji aliyê cuntaya faşist da eşkence û zîlmê dibîne û mirovên me davêjine zîndanê. Bo van tiştan bi sedan insan zîdana cuntaya faşistane. Lê gelê Kurd, ber vê zîlmê û zordestiyê hustiyê xwe tucar xwar nekiriye û nake ji.

Dijmînê xunxwar asimlasyonêke tûj li ser zîman û kultura Kurdi ajot. Lê van tiştana ji wan ra pere nekîr. Gelê Kurd, zîman û kultura xwe tucar ji bir nekîr û bo van tiştana tekoşin da û niha ji tekoşin dom dike.

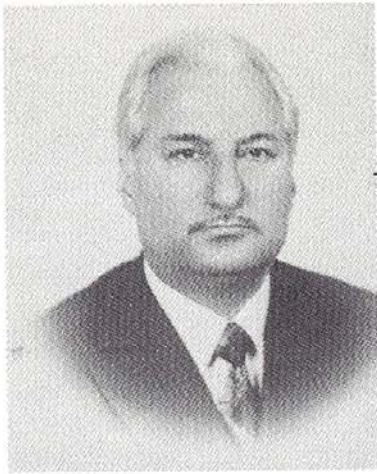
Du welatparezê Swêdi programeke muziki di Radiyo'ya Swêdi da çêkîrin. Dî wê programê da 10 deqe wext cih dan bo Kur-

dan ji. Derheqa Kurdistanê da informasyon da û qala zîlmê û eşkence kir û qala asimlasyonê ku li ser zîmanê Kurdi kir. Pey vê informasyonê, muzika Kurdi û stranê Kurdi di radyoyê da hatin weşandin.

Ev program 27. Tebaxê roja sêşemê seet 9.25'da, di Programa 3'da hat weşandin. Navê programê "Aşiti û Azadi" bû. Ev programa pêşin ji aliyê Gun HOLMTRÊM da hat amadekirin. Ew di "Sveriges Riksradio" bajarê Luleo kar dike û bi xwe ji rojnamevane.

Programa duwemin 30. Tebaxê roja Înê seet nabera 9 û 9.30'da di Programa 3'da li ser Kurdistanê informasyon da û stran û muzika Kurdi hat weşandin. Kesê ku program amade kiribû navê wî Bengt GRAHN bû.

Swêd
DILO

prof. FARIZOV:

" Pîrsa Aşitiyê pîrsa hebûn tunebûna mîrovtiyê ye. Ew jî bo hemû gelan, herwisa jî bo gelê Kurd jî pêwîst e."

Wek tê zanin, di nav kurdên Sovyetê da gelek kesên alim, nivîskar û hunermendên hêja gihiştine. Gelekan jî wan, di warê xebata xwe da xizmetên mezûn dane ziman e-debiyat, dirok û çanda gelê kurd. Wek xwendevanên me jî dîzanin, heta niha me cêrgek nav, jî van kesan, di Roja Nû da, bi xwendevanên xwe da naskirin û li ser kar û xebatên wana me xwendevanên xwe agahdar kirin. Wek : Heciyê Cîndî, Eliyê Evdîlrehman, prof. Qanatê Kurdo, Çerkez Bakayev, Ordixanê Celil, Erebb Şemo û gelek navên din yê hêja...

Vê carê naskirin û danasina zanyareki kurd, Prof. I.O. Farizov jî mera peyda bû. Me ew di festivala Cîwan û Xwendekarên Cihanê da li Moskovayê dit û pêra peyivin.

Pîştî ku Farizov hatina delegasyona Tirkîyê û Kurdîstana Tirkîyê bihistibû, du caran hate otêla ku nuwênerên DHKD'ê lê dîman. Roja dawiyê jî ew bi me ra heta meydana balafirê hat û em rêwîkirin. Mîroveki rûken û zîmanxweş e Farizov. Bi hatina delegatên cîwan û xwendekarên Kurdîstana Tirkîyê şa bibû.

— Ez bi hatina we gelekî dîlxweş bûm. Ez gelekî şame ku iro keç û xortên kurdan jî, jî bo azadiyê û aşitiyê di vê festivalê da beşdar dibin.

FARIZOV KÎ YE?

Farizov di sala 1923' an da li Tîbilîsê hatiyê dinê. Dê û bavê wî jî hêla Qersê hatine Sovyetîstanê. Bavê wî paletî û diya wî jî kevantiya malê kiriyê.

Ew dibistana navin li Tîbilîsê kuta dîke. Hema wê salê şerê cihanê duwemin destpê dîke û Farizov salên xwe mezûn nişan dide û bi dilsozi tevi şer dibe.

— Min ev yek wek kurdeki li ser xwe wezîfe û pêwîst dit. Ez li diji ordiyên faşîst ketme nav şer, şer da 4 caran birindarbûm. Saleki di nexweşxanê da mam.

Farizov piştî şer nişana mîrxasiyê digre. Paşê ew diçe Enstituya Rohîlata—Navin. Di enstituyê da wek mamosta dimine. Di sala 1953'an da disêrtasiyê xwe temam dîke û dibe berendamê (kandidatê) zanistiya dirokê.

— Li gel xebata min ya dirokzaniyê, min xwest ez zîmanê kurdi jî eyan bikim. Lema cara pêşiyê min ferhengeke kurdi-rûsi amade kir. Vê xebatê gelek pesnên genc girt. Weki din jî min li ser zîman û diroka Kurdi gelek bend (muqale) nwisin. Min kitêba Nikitin "Kurd" wergerand ser zîmanê rûsi.

— Di nav xebata min ya zanistiye da, pîrsa kurdan wek meremeki jiyana min her tim cih girtiye.

Wî li ser reforma axê(erdê), jî bo welatên rohîlatê, çen pirtûk nivisiye. Heta niha qasi 20 pirtûkên mezûn wergerandiye.

Farizov, di sala 1970'an da dereca doktora dirokzaniyê distine. Di sala 1975'an da dibe profesore Universita Moskovayê. Ew niha serkarê kursiyê xwendinên Afro-Asyayî, beşa pêwendiyên navnetewî ye. Ew herwisa serokê delegasyoneki ye û diçe welatên dereke.

— Delegasyona me jî bo şîrovekirin û diyarkirina siyaseta Sovyetê, li derbari aşitiya cihanê, li ser pîrsên navnetewî, yê çandî, aborî, diçe welatên derva. Ez çend caran hatime Swêd jî.

Pîrsa aşitiyê pîrsa hebûn tunebûna mîrovtiyê ye. Hebûna aşitiyê jî bo hemû her wisa jî bo gelê kurd jî pêwîste.

Bona ku aşitiya cihanê pêkbê gereke hemû gel azad û serbest bijin. Teminata aşitiyê azadi û demokrati ye, jî bo hemû welatan.

Di nav axiftina xwe da, Farizov, gelek caran li ser giringaya yekitiya hêzên Kurdîstanê yê pêşverû û welatparêz rawestîya. Dema behsa pêşengiya tevgêra azadiya gelê kurd kir, weha got:

— Partiya Sosyalîst a Kurdîstana Tirkîyê hêvi û gumaneke xurt dide mîrov. Ew partiya duwarojê ye.

(...)

— Kêfa min zehf bi Roja Nû ra tê. Ez wê, nişani hevalên xwe didim dibêjim bin hêrin idi kurdên me jî tiştên weha hêja bi zîmanê xwe derdixin. Eger hûn çend heban zêde jî min ra bişînin ezê gelekî razi bim.

KAMPANYEK BONA ZIMANÊ DAYIKÊ

Iro li Elmanya Federal nêzkaya 300 000 kurd dijîn, li dewayi welat, Elmanya Federal welatê heri mezintire ku Kurd têda dimînin. Lê li vi welati mafên gelê Kurd yên netewî û çandî bî çaveki resmi hê nehatine qebûl kirin. Hukmeta Elmanya Federal ji ber pêwendiyên xwe li gel Tirkîyê, ji ber ku ev herdu welat ji endamên NATO'yê ne, naxwaze bî navê Kurdan navbera wan û Tirkîyê hev bikeve, ne baş be. Bo vê jî iro li elmanya Federal ji bo zarokên Kurd hinbûna zîmanê dayikê, perwerdegariya bî zîmanê kurd, ama-

dekirina metariyal û weşanên kurdi ji bo zarokan, tu mecal û imkan nedane efrandin û amadekirin. Ev serêşî dijwari û problemana iro jî dajon. Elmanya Federal ji wek hukmeta Tirkîyê dixwaze zarokên Kurd ker-lal bimînin, mêjûyê wan bê şuştin xwenasî û şaxsiyeta wan pêşya neçe.

Ji ber vê politika şaş, xelî û çewt, bî destê KOMKAR'ê li Elmanya Federal ev çend mehîn kampanyeke fireh hatiye vekirin. Heta niha bî sedan rêxistin, parti û kesên bî nav û deng piştgiriya vê kampanyê kirin, alikariya xwe nişan dî. Daxwa-

za bîngehin "Ders Bî Zîmanê Dayikê Bo Zarokên Kurda" ye. Bî saya vê kampanyê pîrsa perwerdegariya zarokên Kurd û hinbûna zîmanê Kurdi li Elmanya Federal iro bûye pîrseke rojane (aktuel).

Disa di rojên 13-14 Tebaxê da li bajarê Mûnihê civîna Mamosteyên Kurd pêk hat. Di vê civînê da qasî 30 mamosteyên Kurd beşdar bûn û gelek jî Elman di civînê da beşdar bûn. Di dawîya civînê de, ji bo cihanina pîrsên perwerdegariya zarokên Kurd 12 bîrîrên bîngehin hatin girtin.

Deng û Behs Ji Australyê

Melbourne: Di zanîngeha Melbourne da, rojên 16 û 17 ê meha Tebaxê, konferansekê akademîk li ser Rohilata Navîn pêk hat. Di konferansê da, ne tenê mewanên ji bajarên Australya lê hin mirov jî welatên wek New Zîland, Pakistan û Singaporê jî beşdar bûn. Şahîne Bekir û Mehmûd Baksî, mewanê Komela Kurdên Australya, di konferansê da peyivî û rewşa Kurd û Kurdistanê jî mewanên konferansê ra dan kifş kirin. Radyo ya Australya ABC hevpeyvînek bî Mehmûd Baksî û Şahîne Bekir ra li ser doza Kurdan li Kurdistanê, Ewropa û Australya û konferansa li bajarê Melbourne pêkhati çê kir.

Canberra: Li paytexta Australya şevêk piştgirtinê jî hêla Komela Kurdên Australya û komîtiya Canberra da hat organize kirin. Nêzîkî 300 mirov di salona Finnish Australian Club da beşdar bûn.

Endama parlamento Rose Kelly, serokwezîr bob Hawke a hukumata Australya temsil kir û peyivî. Berêz McMullen, sekretêre LABOR PARTY bî navê partiya xwe peyivî. Berêz Phillip Ruddock, sêya wezîrê Muhaciran, bî navê partiya Liberalan peyivî; û senator Don Chipp, serokê partiya De-

moqratan bî navê partiya xwe. Senator Chipp di axaftina xwe da jî hukmata Austarlya xwest ku ew mesala Kurd û Kurdistanê bibe Koma Netewan. Berêz Chipp got, ku hukmata Australya jî tîrsa Emerikaya Yekbûyî newêre. Ew şermek mezîne, fot Senator Chipp, ku gelek azadixwaz û fêde wek gelê Kurd bo xatîrê stasyonên Emerîka û NATO yên leşkerî weqa tade û zordariyê bixwe. Paşê berêz Dunn ji Amnesty International peyivî û got, ku gelê Kurd di welatê xwe da ne grûbek biçûke; ew neteweyek mezîne; gelek jî 20 milyonan bêtir e û mafê wî geli heye di Kurdistanê serbixwe de bîji. Mahmûd Baksî di gotina xwe da da xuya kirin ku kesek ne dikane di çayxanan da welatê xwe rîzgar ke; diwe gelê me êdi rewşa xwe derxe sehneya navnetewî û mesala xwe di şevên wîsa da bine holê. Şahîne Bekir got ku, welatên Roava da rojên iro jî mesala Kurd û Kurdistanê di bin meselên din da hiştîne.

Sydney: Di êvara 21 ê meha Tebaxê da seminerek li ser Kurd û Kurdistanê bî alikariya Dr. Michael Humphrey li zanîngeha Macquarie cih girt û ser rewşa Kurdan axaftin bûn û belavok hatin belav kirin.

DINYA QEDER AXIRET

H.ŞARWÊRAN

Xızan bû, nezan bû. Dî nav tuneyê da derbaz kırabû emrê xwe. Awirê çevê wi , çız-xıyê eniya wi jiyana wi dîda xwendin. Kopbû, dikuliya. Kopalê wi dî desta da sibê heya êvarê lî nava gund da dîçû û dîhat. Betali û xızaniyê ew xıstîbû nav rewşeke dijwar. Yek bilind û girs bû. Leqê ki dibûya dî nava gunda da jêra gotinek bigota. Çı qeç, çı xırap. Sedem ku bela wi nekeve pesira kesi, her kes jê direviya, bî taybeti keç û bukê gund.

Mercên dijwar, jıyan jı Hihemedê Helim ra kırîbû zıkûm. Jı kırasê bedena xwe acız bû. Bı navê diya xwe dahata naskırın. Ev jı lı xweşê wi get nedîçû. Gelek tışt dîtîbû dı jıyana xwe da. Rewş û mercên dijwar pır tışt anîbûne serê wi. Dı dawıya emrê xwe da pıçêk çelikandi bû. Bir û baweriyê oli ku dı xortaniya wi da hebûn êdî kembûn. Car-caran serhıdı da jı xwedê ra, dıjı wi derdiket, bı qır û hawar. Lê gava dıkete tengasiyan xwedê dıketa bira wi. Sedem ev bû ku gundiyan dıgot: "Mihemedê Halimê din bûye". Hınêk jı sedem ew bû ku, xwe jê dıparastan.

Disa rojeke jı rojan xweş bû. Tav û germ bû. Ax jı bı berfê, dar û kuliilk jı bı sermê û seqemê nûh xılas bıbûn. Mera-mera berx û karıkan bû. Bahara rengin xweşi û bereketa xwe berdabû ser jıyanê. İnsan mina mêşên hingıv dıçûn û dıhatın.

Mihemedê Halime jı mala xwe derket, weka her rojan. Lı nav gund gelek geriya. Pıştı hat lı ser sergoyêki rûnişt. Noqi xeyala bû. Dı berxwe da jı hêdi-hêdi sıtran dınewırand. Jıyana wi weka şeritêkê dı ber çevê wi ra derbaz dıbû. Dı nava xem û xeyala da dengêk hate guhê wi. Dengeki bilind bu û jı dır va dıhat.

— Dinya ...

Mihemedê Halime vecenıqi. Guh da vi dengi. Na, deng hate bırin. Kes jı xuya nake, lı nêzikayê. Şıl bû, rıcfı, tırsiya, xwin lê sar bû, guh lê belbûn. Her dıvê rewşê da dengêk dı hat:

— Qeder !....

Mihemed, zêdetır şıl bû, yekcar bızdıya. Rewşa wi, bê olbûna wi, hate ber çavê wi. Mırın kete bira wi. Tınazker û yarıbaz bû, lê baş dızani, mırın tışteki heneki nine. Sedemê vê jı, jı mırınê dıtırısıya. Jı qeder û kıyamettê gelek sawdıgirt. Pıştı dengê dıdûya xwin lı bedena wi sekını, weke tura dilerızıya. Hêdika jı ciyê xwe rabû, qopalê xwe ber xwe, ber bı malê va meşiya, û kûr kûr dıfıkırı ya:

— Willehi temame, ev car bı rastı xezeb lı mın dıbarê. Xwedê disa celladê xwe şandıye. Dıyare dora "mal xırakırınê" ya mın e. Hebi-tunebi ev dengên Ezrail ın û bı mın dıde sehkırin. Ez herım qe nebe lı mala xwe bı mırım.

Û bı vê tırs û xofê meşiya. Hê qasi bıst gava neçubû dengêkê dı qamê Mihemedê Helime şıkand. İdi bı tevayı bê hêz û tewş bû. Şaş bû, gêj bû.

— Axiret !....

Dı nav vê tırs û xofê da xwe çawa gıhiştande mal nızani ya. İdi qet jê ra şık û guman ne ma. Baweri jê ra çêbû ku, belê roja wi a dawiyê ye Sedi-sed iro wê bı mırre. Pır jı gune-hê wi hene. Gelo wê çıbıke? Tê dı qebra reş û tari da çawa bı sızire? Bı hıle hıl xwe avê-te şıpaneka derge û lı wê ma. Reng lê sıpi bû, xwin jê hatıbû kışandın. Lêvên wi lı ser hev nedısekınyan. Dıranê wi lı hev dıketın. Bı dengeki sawgırtı gazi maliya xwe kıır:

— Zımro, Zımro, keçê Zımro !... keça kûçıka lê Zımro, tu lı kuyı?

Hêja bersıva xaltıqa Zımre ne standıbû, bı qır û hawar disa bang kıır.

— Zımro, Zımro keçê zu were, melkemot lı du mırre, iro ezê bı mırım. De were avê jı mın ra germ bıke, lezke bılezine... ezê destmêjekê bıgırım, serê xwe bışom, bıla bı bedena nıcıs va nemırım. Cılıkê mın jı bıne, cılê ber bı hemu pısbûne. Dê, dê lezke!...

Zımre tê negıhişt. Fê m nekır ka mesele çıye? Emreki dur û dırêj bı hevra derbaz kıır-bûn. Şırıkê hev ê xızani û belengaziye bûn. Dı xortaniya xwe da xalê Mihemed gelek tırs û xof xıstıbû ser xaltıqa Zımre. Lê dı dawıya emır da ev pıçêk kêm bıbûn. Zımre zûzû hate der û jê pırsı:

— Xwedê xêrke. Çiye disa, kezêb peritiyo. Tu çî dixwazi? Fehş bûyi, din bûyi, tewş bûyi, çî bûye ji te? Piçêk li mala xwe rûnê. Bila hinêk hayate ji din û diyaneta te hebe, dua bike, piçêk aqlê xwe bide serê xwe. Xwe wuha beredayi neke...

Xalê Mihemed şiretta dî nivî da hişt û go:

— Na, na Zimro. Ev car idi raste, dîrew nine. Guh bide min, ka çî hate serê min. Gavadin ez li ser sergoyê Rîzo runiştibûm, hayê min ji tiştêk nebû. Ji nişkeva li ser hev min sê deng bihist. Ji kur û dur va dahatin:

— Dinya!..

— Qeder!"

— Axret!..

— Ez baş dîzanîm ku ev hersê din ji nurbarî bûn, ne weki dengê benîademiya bûn, Ev dengên melkemota bûn, li gel min qise dîkir. Îro wê rohê min birtine, gelo ez karîm çibikim?..

xaltîka Zimrê demêke dîrej li gel mala şêx qerwaşî kiribû. Her kes lê keça şêxa nasdikir. Xalê Mihemed vi meziyetê, Zimre anî bira xwa û careke dî pêva zare zarkir:

— Here Zimzo, gelo çiyêkê ku, xwedê û ezrail li we tine li van dera ku ez herim, xwe livê veşêrim û xilas bibim?.. Tu şexî Zimro, belkî tu dîzani çiyêkê wuha. Ku tu dîzani bextê te ketime, ji min ra bêje...

Zimrê pê kenîya û dest bî qisekirinê kirî:

— Xwedê belayê te dayî. Ha wusan, ha, aqlê xwe bine serê xwe û sawa xwedê û pexember bike, siyaneta wan bigre û qedrê rîza nişanbide. Dinya beredayi ye, mîrîn qedera me hemiyane, ya girîng axretê Dî دنیا ye da dive em hemu ji bona axret û selametê bixebitin. Ê li benda qedera xwe bin.

Xalê Mihemed guh lê nebû, ew dî derdê xwe da bû. Dî halêk da ji dî fikirîya:

— Raste Zimro jina min ya ewil e, her tişt dîzane.

Inca Xalê Mihemed bî dengêkê nerm û tavanbar lavakir:

Zimro bexte te ketime, idi tu iro ji min xilasdîbî, qet nebi iro, bî xebera min bike. Dê zuke, ava min germ bike, cavêkê paqij peyda bike ku li min bipêçin, dixwazim kefenê min germ û paqij be. Xeberêkî ji bîde mela Salîh bila bê, li ser min çend ayeta bixwinê. Ev dengê ku hatine guhê min ne dengê xêrê bûn.

Dî nava van axaftîna da ji ev deng dî serê xalê Mihemed da dîçûn û dîhatin. Xwin lê dîtevdandin. "Dinya!...Qeder!...Axret!.....Dinya!... Qeder... .."

Xalê Mihemed carekê din bî dengêkê hêdi û tirsonek,

— Dinya.... Axiret.....Qeder... got.

Zimrê dî bin de lê dîkenî û kur kur temaşa wi dîkira.

Xalê Mihemed:

— Dinya min xirabû, min gelek kul û derd û nerihetîya kişand. Av tişt hemu qedera min bûn. Îro ji vaye wextê min, roja min, qedera min hatiye û êdi ezê bîmrîm. Ya bî xêr ji ba xedê... ka bîzanîm wê axireta min çawa be? Xwedê tu min bibexşîni, dîzanîm ez pîr gunehkarîm, min bîde xatîrê evdên xwe yê qeşç.

Belkî yekem car bû ku ji dil û can Mihemedê Halîme, bî rasti û bawerkirî, ji xwedê ra dua dîkir û ji bona xwedê lê bibexşîne, hîvî û lava-lav dîkir.

Zimrê, wextê vi halê perişan û pîr xirap dît, guneha wê bî xalê Mihemed hat û dev ji pêkenîne berda û rasti yê jê ra got:

— Dê were jorê were. Ev dengên ku tu behs dîki, ev ne dengê Ezrail bûn. Ezrail kîse nake. Meriv dengê xwedê û Ezrail tucar nebîhîze. Tenê pexemberê xwedê van dîgan nas dîkin. Ev deng dengê xwişka Emîne bû.

Ev qise, kêmkî dilê xalê Mihemed honîk kir. Lê disan, bî tevayî bawer pê nekir. Pîrs li pey pîrsê, şîk li pey şîkê hatine bira wi, meji yê wi tarumar bû. Ji guman, xwin û xeyala rîzgar nebû bî carêk, fikrê nûh jê ra peyda bûn:

— Dinya, Qeder, Axret, Emîne, Xwedê, Pexember, Melkemot...?

Dî nava vê rewşê da Zimrê carekê din dest bî qisan kir û got:

— Baş guh bide min. Sê keçê Emîne hene, bî navên : Dinya, Qeder û Axret.

Xalê Mihemed gava ku van nava bihist, disa recîfî û reng avêt.

Lê Zimrê dom kirî:

— Mala Emine ji li bin destê rê ye. Ca çî mîrîn, çî melkemot û çî hal? Bê guman Emine bangî keçê xwe kirî ye, te ji bihistiye û jê tîrsiya yî. De were hînek avê û vê şerbeta şekîr vexwe. Ezê ji harîm, gazi xaltîka Gulê bîkîm bîla bê tîrsa te bigrê

Pîştî van gotînan, reng û ruyê Xalê Mihemed xweş bû, dil nerm bû, maçîkên wi sor kirin, xwin lê geri ya. Lê da çu jor, şerbeta xwe xwar, kete nav nivîna û raz, di xwevda ço.

Xalê Mihemed ji wê rojê û heya dawîya emre xwe, qet idi bî aliyê mala Emine ve neço. Ev zaxo jê re bû sav, çevreşî avête wi goşe yê gund.

Ev bûyer li gund êşkere bû û tim gundi gava Xalê Mihemed dîditan di bînda dîkenîyan.

Vêga xalê Mihemed çuye heqîya xwe. Dînya, Qeder, Axret ji bûne bûk, bûne dayîk û xwedan zarû. Lê hêja ji ev hersê dayîk li ku laqê gundiyên sîserê ra dibin Xalê Mihemed tê bira wan.

Du Evsanê Kurdi

--- KUMREŞÎ ---

TOSINÊ REŞÎD

Lê bî Adem dinê şên nebû. Evina dilê Adem nesot, hîzretê cenê wida hêlin nehûna, ceger nebû zar û bî dengê xwe dinê tiji nekîr.

Û binaya çava parxaneke Adame çepê derxîst, jî wê Hêwa çêkîr. Jî parsya mêre çep jîn sêwirand. Tevî jînê xweşîki û canîkayî sêwirandî, weki dildari lî dinê bî-bîşkîve, weki dengê zara bibe sertaca sîrûş-tê.

Lê Hewayê seri Adem nekîr.

Hêwa çûre-çengel, çavê mina esmanê havînê sayî û hêşîn, gerdena qerqaş-berfa belekiya, zîlfê zer-sîmlê genîmê ghiştî.

Û Hêwayê seri adem nekîr.

Ademi esmer û nivçe, pozî gîrî beranî, çavê reşe kûrda ancax jî nav birû bijangê sîx dihatne xanê.

Û Hewayê seri Adem nekîr. Dî evina dilê Adem da kulîlk dabû, wê nebû xemil, aqîr alava Adem dişewitand dilê Hêwayê yî bê hesin germ nekîr.

Binaya çava disa kete nav xem û mîtalâ. Nêt û meremê wi nehatne sêrî, benîadema ewî bî xwe jî parsîya Ademe çepê sêwirandîbû, gura wî nekîr. Û xwedê vê carê horya canîke xweşîk, stîya Hem şand, weki Adem ra jintiyê bîke, jêra zara bine, dinê şênke.

Rojekê jî, berî êvarê gava pey firavînê ra Adem ketîbû xewa şîrin, Hêwa çû bera-vê. Devê çê m kuçkê xwe dada, dest bî şuştîna kîncî kîr. Ûsa serê wê berda, nişkêva yek ber sekîni.

-Rojî te xêr, xuşkê, -sîtya Hem bû sîlav dayê. Hêwayê serê xwe bîlînd kîr çî bîvînê, jî nîne husul - cemaleke. Dîvê royê tu derneyê, ez derê m.

- Ser çavara hati, - Hêwayê sîlava wê vegîrt.

-Xûşkê, tu nîzani gelo Adem lî kuye?

-Maldaye, çîra pîrsa wî dîki?

-Binaya çava ez şandîme, weki Adem ra jintiyê bîkîm.

Ser van gîliyê paşîn çîrkîn dilê Hêwayê hat, demeke kurt da hezar û yek tîştî na-va mejûyê wêra hatî û derbaz bûn. Heveki tevhevbûyî ewê got:

-Adem razaye, tu vîra rûnê, ezê herî m

hîşyarkîm, paşê tuyê bêyî. Hêwayê hema pê mêzara ber xwe destê xwe ziha kîrî û berbî xanî çû.

Eva yeka tu cara bîra wê ra derbaz nedîbû, weki yeke dinê dîkare bê Adem ra bîbejî, tevî wî dinê şênke.

Derî hêdîka vekîr. Kuleka xanîra tirêjê tavê ketbûne ser çavê Adem, çend zîpkê xûdanê ser enya wîye qemer dîçûrîstî. Hêwa bê deng nêzîki wî bû, ber serê wî rû-nîşt, serê wî hîlda da ser çoka xwe, bî dest-mala xwe xûdana enya wî paqîj kîr û bî dîlovanî enya wî mîzda. Adem hîşyar bû, çavê xwe vekîr û metel ma, beşereke nazîk ser lêvê Hêwayê dîçîlvîlî, çavê wêye heveki şêluda hîsreteke bê bîni şax vedabû.

-Evdî xwedê, -gîlî devê Adem da ma. Hêwayê destê xweyî bîçûk da ser devê wî û nehişt gotna xwe tamamke.

-Ez te hîz dîkîm, -serda xurîcî û bîlêvê xweye germ enya wî ramûsa. Adem destê xwe stuyê wêra bîr û hev hemêz kîrî. Demekê şûnda Hêwayê serê Adem jî xwe dîr xîst, bî çavê jî hêstra şîlbûyî zûr bû wê nîhêrî û kelogîrî got:

-Roj û rewşa mîn, tenê bona te ezê çav û bûrya kîldî, kezî, gulyê xwe tenê bona te ezê hînakîm, gulava bînxweş porê xwe werkîm. Lê dilê mîn bûye hêlîna tîrsê, xemek nahêle ez bextewarbîm, nahêle mina beybûna dev zanga ber te bîbîşkîvîm, -bû kûrînya wê serê xwe da ser sîngê Adem. Adem serê wê sîngê xwe va guvaşt, porê wê ramûsa û got:

-Bêje delala mîn, bêje, ezê xemê dilê te gîşka belakîm, jî û gîyana xwe jî ez bîdîm, yeke gerekê te bextewarkîm, Hêwayê serê xwe bîlînd nekîr.

-Tîrsa mîn ewe, tu yeke dinê hîzbîkî, rastî yeke dinê bêyî û mîn bîr bîkî. Û tenê hîsret bî mîn ra bîbe heval, evî alaya dilê mîn da şaxvedaye, weki vê dinê şênke, tek dil hînavê mîn bîşevîtîne.

-Hêwa, dilbera dilê evîndar, ne ez çend sala bendî vê rojê, bendî vê demê mame, ne ev çend sale tenê bêxamî û avryê te xurê mîn bûne, û nîha gava evê bîhara xeml û xêz wergîrtî tu tevî mînî, rabîm ser te ra yeke dinê hîz bîkîm, rabîm ser evê canîka-

ya te ra seri jineke mayin bıkım. Na, tu cara nabe, bira dest te da ad û qırarbe.

Hêwayê disa dêm sûretê wi dane ber ramûsana û hêdika got:

-Ax, delalê mın, qet nızanım weki tu ser mın ra yeke dinê hız biki, ezê çı bin-me serê xwe. Lê rasti eger tu mın hız diki, eger dıxwazi te bawar bıkım, were destê mın da niha sond buxwe, weki xên ji mın tu jına ra tuyê seri daneyni.

-Bira xên ji te jın mın tobebin, ez destê te da ad qırar dıkım, weki hetani rojekê hebim, tek bona tebim, -Adem destê wê hilda nav kefa destê xwe û hêdika guvaşt.

Dilê Hêwayê idi hêsa bû.

-Pi, hındık mabû bira mın bıçûya, ke-çıkek hatye pırsa te dike, -Hewa ciyê xwe rabû, -de tu rabe ser xwe, ezê ji herım, ga-zıkmê.

Adem ciyê xweda rûnişt. Tê bêji eva gişk xewn bû û wê disa betavebe.. Lê hema wê demê deri vebû û Hêwa tevi Styâ Hem hate hundur. Styâ Hem slav da Adem û pa-şê gotê:

-Binaya çava ez şandime bıvme kevan-ya mala te.

-Ya binaya çava ser çava, ser sera, lê e-zi idi zewcime û mın ad qırar kırye heta ez xweşbım, xên ji Hêwayê idi tu jına nekım.

Styâ Hem Adem nihêri, Hêwayê nihê-ri û bê xatırxastın ji mala wan derket.

— A W A Z Ê J İ N Ê —

Û roja hevta, gava binaya çava idi din-ya gişk sêwirandibû, av û reşayi ji hev cihê kırıbûn, erd û esman ji hev dûrxıstıbûn, hiv û roj çêkırıbûn, avêtıbûne rûyê esman, ewi xast meriv ji hebe.

Ewê xast meriv ji hebe, weki çı xwedê kêm hiştıbû, ew tamke, çı ji xwedê ra lı hev nehatıbû, ew bıqedine, çı ji zevta xwedê der bû, ew bine sêri. Weki bıbe xem-la dinyayê.

Û xwedê bı qılxê xwe, bı dêmê xwe ji xwe qalıp çêkır û hukım kire ser ruh, we-ki berda bê.

Lê ruh nedıxast. Ewi lava dıkır, dıgot: "Ezê ber qalıbda bêm, qalıbê bıve meriv, sıbê hezar qenci-xırabıyê bıke, têkeve nav hezar şer û şıltaxya, paşê ji xwera bıvre here, êzê bersıva her tışti bıdın".

Xwedê guh nedıda lava, dileka, ew disa ser gilyê xwe bû. Ewi gef lı ruh xarın, xast bıtırsine, lê tışte dervedıket, paşê ber dilê wi da hat, lê disa bê feyde bû.

Hıngê binaya çava gazi her hevt mêrê diwana xwe kır û ew şandne qalıbı, qe na ewana bı hunurê xwe, tehereki ruh bıxapı-nın bıbne qalıb.

Lê ruh lıngê xwe kırıbû soleke teng û tu fen fêla bawar nedıkır.

Û binaya çava disa kete nav mıta, roj û şev kırne yek, bira xweda hezar û yek fen cêrıbandın û dawyê çarê dit.

Ewi hukım kır qalıbda def şıvyê lêxın.

Û nav qalıbda def şıvi lêdan, dengê sazbandıyê çarnıkal bela bû, awazê jıdar çıya û bani, beri û beyar tev hıldan, ava bı wi awazi kır xuşın, baz û çıvıka bı wi awa-zi stra, çıya mıl kutane mılê hev û bı wi awazıda govend girtın.

Hetani kevrê kelebista ji, ji ciyê xwe livıyan.

Ruh ji tap nekır, sazbandıyê ew ji ser-dapê zevt kırıbû û idi tabeti nedıketê. Bêyi hemdê xwe ew ji ji ci livıya, pêşyê hêdi-hê-di, paşê çıqas dıçû, ewqas lez berbı wê derê çû, ji ku dengê sazbandıyê dıhat. E-wi her tışt bıkrırıbû, qalbê ku nedıxast he-re nav mervê, ku wê paşê hezar qenci û xı-rabi bıkıra, her hevt mêrê diwana xwedê, ku dıxastın wi bıxapının. Ewi heta binaya çava ji bir kır.

Lı hevt tevekê erdê, heta hevt tevekê esman tenê ew awazê jıdar mabû.

Gava ewi idi ranêzikayı qalıb kırıbû texmın kır kuda dıçe, meşa xwe sıst kır, xast paşda vegere, lê ber teql û zerpa saz-bandıyê tap nekır û çû hundur.

Qalıb zêndi bû, bû mervê pêşın, bı qılxê xwedê, bı dêmê xwedê, weki çı xwedê kêm hiştıbû, ew tamke, çı xwedê ra lı hev nehatıbû, ew bine sêri, çı zevta xwedê derbû, ew bıqedine.

Weki dinê şênke.

JI NAV WEŞANAN

"DAWIYA DEHAQ"

"Dawiya Dehaq" ku wek teatr bî aliyê Kemal Burkay hatibû nwisandin û di kovara Özgürlük Yolu (Riya Azadi) da hatibû neşîrkirin, vê dawiyê li Iraqê di kovareke edebî ya Kurdi da ku bî navê BEYAN derdikeve, ji nuh va hat neşîrkirin.

"KURDISCHE VOLKSTICHTUNG"

* Çend nwisarên Thomas Bois li ser Helbestên Kurdi yê Geleri yê ku di navbera salên 1945 û 1946'an li Beyrutê hatine weşandin, vê carê ji aliyê Înstutiya Kurdi da ji nû va hatin çapkirin. Pirtûk bî zimanê Elmani derketiye û navê wê "Kurdische Volksdichtung" e.

"SVENSK KURDISK JOURNAL"

Li Swêdê kovareke bî navê "Svensk - Kurdisk Journal" hate weşandin. Kovar ji Aliyê "Komela Çandi Swêd-Kurdistan" derdikeve. Heta niha du hêjmarên wê derketin. Di vê kovarê da li ser çand, huner û edebiyeta kurdi bendên dirêj û deng-bahsên nû cih girtine. Zimanê kovarê tenê swêdiye.

"PIRTÛKEN ZAROKAN"

"Çapxana Çanda Kurd" li Swêdê heta niha cêrgek pirtûkên zarokan yê bî nav û deng, ji zimanê swêdi wergerandine ser kurdi û çapkirine.

Bî çapkirina van pirtûkan "Çapxana Çanda Kurd" literatura zarokan dewlementir kir.

*Keça Şerût Lotta

*Ma Tu Tirsoneki Alfons Oberg?

*Pippiya Goredirêj

*Belê Lotta Kare Bajo

*Binêre Madikan Berf Dîbare

*Ki Alfons Rîzgar Dîke?

Çendek ji van pirtûka nûn.

"MILLI EDEBIYATLAR VE EDEBÎ ELEQELER"

* Beri çend mehan pirtûka Kinyaz İbrahim ya nû bî zimanê Azerbeycani hate weşandin, navê wê "Milli Edebiyatlar ve Edebi Elekeler" (Litteratürên Netewî û Pevguhaztînen Lîteraturî). Pevgirêdan û pêwendiyên lîteratura Kurdi li gel lîteratura netewên cînar çine? bersiva vê pirsê, di vê lêgerînê da hatiye dayîn.

"KILAM Û STRANÊN ME"

Ji aliyê Komela Karkerên Kurdistan li bajarê Bremen (Li Elmanyaya Federal) berevokeke stranên Kurdi hat weşandin. Ev berevoka bî navê "Kilam û Stranên me" ji aliyê H. NAVDAR da hatiye amadekirin. Di nav rûpelên berevokê da 115 Stranên Kurdi cih girtine.

"FONETIKA ZIMANÊ KURDÎ"

* Li Leningradê pirtûkeke gramatika zimanê Kurdi ji aliyê Instututa Zimanzanîyê da hat weşandin. Ev Pirtûka bî navê "Fonetika Zimanê Kurdi" (Zaravê Mukri) bî destê zimanzan Y.A.Smirnova û K.R.Eyubi hatiye amadekirin.

"STRAN Û SERPÊHATIYÊN KURDÎ"

* Pirtûka Heciyê Cîndi "Stran û Serpêhatiyên Kurdi yê Epîki" ya ku di sala 1962 li Moskovê bî zimanê Rusî û zimanê Kurdi derketibû, ji aliyê Memo yetkin da, li Stockholmê ji nû va derket. Memo Yetkin pirtûk ji tipên kirilî wergerandiye tipên latîni, wi wusan ji pêşgotînek ji pirtûkê ra nivisiye.

"KÊFERAT"

Bî navê "Kêferat" pirtûkeke helbestan hate weşandin. "Kêferat" diwana Salihê HEYDO, ya yekemine. Bî kurdiyeke zelal û bî tipên latîni hatiye nivîsandin.

RADYOYA ERIVANÊ

Gulizera CASIM

Keremê SEYAD

Lusiya HUSEYİN

Ev nêzkaya 30 saliyê Radyoya Erivanê weşanên xwe bî serfirazi berdewam dîke.

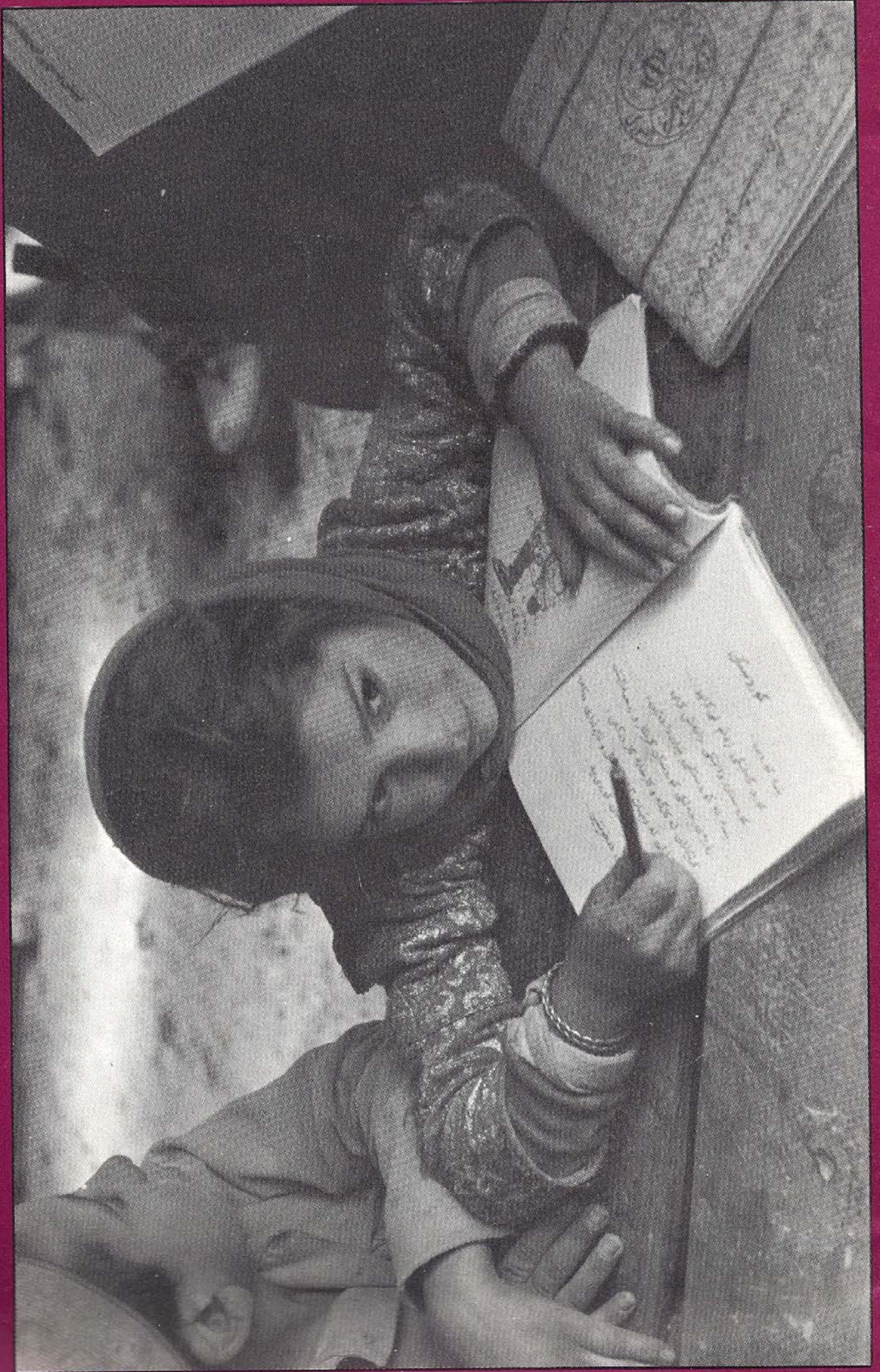
Çawa tê zanin ev radyo dî sala 1957'an da dest bî weşanên xwe kirîye û heta roja îroyin jî weşanên xwe didomîne. Radyoya Kurdi iro rojê du caran qasî seet nivêkê bî zîmanê kurdi programên hêja diwe-

şîne. Çawa lî Sovyetistanê wusan jî lî her çar beşên Kurdistanê ev radyoya dikare bê guhdarkirin. Bî saya Radyoya Erivanê, gelê me bî salan lî ser çand, zîman, huner û nûçeyên teze agahdar bûye, hertim guh daye muzika Kurdi. Radyoya Erivanê bî rasti iro bûye navenda muzika Kurdi. Lî jor çend peyvkarên Radyoya Erivanê tînan xuyan.

PIRTÛKEKE NÛ

Dî nav weşanên Roja Nû da, bî zîmanê Tırki pirtûkeke nûh lî ser pîrsa perwerdegariya zarokên Kurd derket. Navê wê "Prosesên Perwerdegariyê Lî Kurdistanê" (Kurdistan'da Eğitim Süreçleri). Pirtûk jî aliyê ROHAT'da hatiye nivisandin. Pîrsa perwerdegariya zarokên Kurd lî Kurdistanê, lî Ewropa û lî Yekitiya Sovyet da, dî çî rewşêda ye, dî wî wari da çî kar tînan kîrîn, problem û serêşî çîne, wek van pîrsan bersiva gelek pîrsên mayî jî bî çaveki pedagojik dî pirtûkê da hatne şîrovekirin.

BIHA: 10:-- kr.